

Zdravotně
sociální fakulta
Faculty of Health
and Social Sciences

Jihočeská univerzita
v Českých Budějovicích
University of South Bohemia
in České Budějovice

Motivace ke studiu studijního programu speciální pedagogika

Bakalářská práce

Studijní program:

Speciální pedagogika

Autor: Jitka Strnadová

Vedoucí práce: PhDr. Olga Shivairová, Ph. D

České Budějovice 2020

Prohlášení

Prohlašuji, že svoji bakalářskou práci jsem vypracovala samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce, a to – v nezkrácené podobě – v úpravě vzniklé vypuštěním vyznačených částí archivovaných fakultou – elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejich internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

V Českých Budějovicích

dne:

Poděkování

Tímto bych chtěla poděkovat své vedoucí práce PhDr. Olze Shivairové, Ph.D., za výborné vedení, cenné rady a připomínky, které mi předala při psaní této bakalářské práci.

Motivace ke studiu studijního programu speciální pedagogika

Abstrakt

Bakalářská práce je zaměřena na motivaci studentů ke studiu speciální pedagogiky.

Cílem výzkumu je zmapování motivace studentů ke studiu speciální pedagogiky, kteří nyní studují 1. nebo 2. ročník. Účelem výzkumu je odhalit, zda studenti mají spíše vnitřní nebo vnější motivaci ke studiu.

K dosažení cíle byly stanoveny hypotézy:

H_0 - Četnost vnitřní a vnější motivace se neliší.

H_A - Vnitřní motivace je četnější než vnější.

Práce je rozčleněna na teoretickou a praktickou část. V teoretické části se autorka zabývá charakteristikou speciální pedagogiky, historií daného oboru a možnostmi studia speciální pedagogiky v České republice. Dále se v práci autorka zaměřuje na motivaci a motiv.

Praktická část vychází z kvantitativně zaměřeného výzkumu, přičemž metodou sběru dat byly anonymní dotazníky, které obsahovaly osmnáct otázek. Na dané otázky odpovídali studenti z Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích, Univerzity Jana Amose Komenského a Univerzity Palackého v Olomouci.

Výsledky jsou tvořeny z dat, které byly získány výzkumným šetřením.

Klíčová slova: motivace, motiv, speciální pedagogika, student, studium, vzdělávání

Motivation to Pursue a Course in Special Education

Abstract

This Bachelor's work focuses on the motivation of students towards studies in special education. The aim of the study is to map out what motivates students, now in their first and second year of university, to study special education. It seeks to establish whether the students are driven more by intrinsic or extrinsic motivation. The study is guided by two hypotheses:

H0 – The frequency of intrinsic and extrinsic motivations do not differ

HA – Intrinsic motivation is more frequent than extrinsic motivation.

The work is divided into two parts, a theoretical and a practical part. In the theoretical section, the author looks at the characteristics of special education, its history and opportunities for studying special education in the Czech Republic. In addition, the author looks at motivation and motives.

The practical part draws from the quantitative aspects of a research based on data collected using an anonymous questionnaire. The questionnaire consisted of eighteen questions. Respondents were drawn from the University of South Bohemia, Jan Amos Komensky University and Palacky University in Olomouc.

The results are compiled from the data which was acquired from the research. The author found out that, among other things, the most common extrinsic motivation to study is the desire to acquire a higher academic qualification. On the other hand, students who are intrinsically motivated are above all drawn to special education because they want to help others.

Key words: motivation, motive, special education, student, study, education

1 Obsah

Úvod	8
1 Teoretická část	9
1.1 Vymezení pojmu Speciální pedagogika	9
1.2 Cíle speciální pedagogiky	10
1.3 Předmět zájmu speciální pedagogiky	11
1.3.1 Příbuzné vědy Speciální pedagogiky	12
1.3.2 Dělení speciální pedagogiky podle druhu postižení:	12
2 Historie oboru Speciální pedagogiky	13
3 Možnosti studia speciální pedagogiky v České republice	16
3.1 Studium speciální pedagogiky na vybraných univerzitách	19
4 Motivace a motiv	23
4.1 Význam slova motivace	23
4.2 Motiv	24
4.3 Vnější a vnitřní motivace	27
4.4 Oblasti motivů	29
4.5 Teorie motivace	30
5 Praktická část	35
5.1 Cíl výzkumu	35
5.2 Hypotéza	35
5.3 Design výzkumu	35
6 Metodika	36
6.1 Metodologie výzkumu	36
6.2 Metoda sběru dat	37
6.3 Charakteristika výzkumu	37
6.4 Výzkumné prostředí	37

6.5	Etika výzkumu	38
6.6	Výzkumný soubor.....	38
6.7	Sběr dat	39
6.8	Výsledky	40
7	Diskuze	67
8	Závěr.....	71
9	Seznam použitých informačních zdrojů	73
10	Seznam příloh.....	76

Úvod

Téma bakalářské práce se zabývá motivací ke studiu studijního programu speciální pedagogiky. Autorka si zvolila dané téma, protože je sama studentkou speciální pedagogiky a už od prvního ročníku, kdy poznávala své kolegy ve škole, ji zajímalo, jaké motivy mají ke studiu, proč si vybrali zrovna tento obor a jaké očekávání od studia mají.

Speciální pedagogika je dnes poměrně žádaný vědný obor, jehož absolventi mají široké uplatnění a mohou vykonávat práci, která je prospěšná pro společnost a má smysl. Autorka považuje za důležité se zaměřit na to, zda je motivace studentů vnitřní nebo vnější, nebo zda byl pro ně tento obor „druhá volba.“ Právě motivace je důležitá k tomu, aby v budoucnosti byl dostatek kvalifikovaných odborníků v oboru, kteří vykonávají svou profesi opravdu s chutí a rádi.

Cílem této bakalářské práce je zmapování motivace ke studiu od studentů 1. a 2. ročníku programu „Speciální pedagogika.“ Práce je zaměřená na absolventy středních škol studující 1. ročník VŠ. Jedná se o studenty, kteří přešli ze středoškolského systému na univerzitní. Dále práce cílí na studenty 2. ročníku, kteří budou odpovídat na totožnou otázku motivace již s jistým časovým odstupem a zkušenostmi v porovnání se studenty 1. ročníku. Získané informace budou analyzovány.

Informace zjištěné výzkumem by mohly být prospěšné pro budoucí absolventy středních škol, kterým, doufám, usnadní rozhodování o volbě následného studia a budoucí profesi.

1 Teoretická část

V teoretické části bakalářské práce se autorka zabývá charakteristikou speciální pedagogiky, jejím cílem, předmětem jejího zájmu, vědami, s kterými speciální pedagogika souvisí a jejím rozdělením na jednotlivé podobory. Dále se teoretická část zabývá pojetím motivace.

Cílem teoretické části je seznámit čtenáře s problematikou speciální pedagogiky a vysvětlení pojmu motivace.

1.1 Vymezení pojmu Speciální pedagogika

Do první kapitoly této práce bylo potřebné zařadit vymezení pojmu speciální pedagogika, jejího předmětu a cílů, podle níže uvedených autorů. Obeznamení pojmu speciální pedagogiky autorka považuje za důležité z důvodu pochopení, čím se tato vědní disciplína zabývá a jaký motiv ke studiu mohou studenti speciální pedagogiky mít.

M. Valenta definuje v užším pojetí speciální pedagogiku jako disciplínu, která se zabývá edukací dětí, žáků a dospělých osob se speciálními vzdělávacími potřebami a zkoumáním formativních (výchovných) i informativních (vzdělávacích) vlivů na tyto jedince.“ (M. Valenta a kol. 2014)

Slowík (2016) tvrdí, že speciální pedagogika je disciplína, která se zabývá výchovou, vzděláváním a kompletním rozvojem člověka se znevýhodněním, s cílem dosáhnout co možné nejvyšší sociální integrace, a to i v oblasti pracovní a společenské.

Podle Jesenského (2000) speciální pedagogika využívá nejnovější poznatky při péči o děti a mladistvé, avšak také nezapomíná ani na osoby dospělé a seniory. Proto se můžeme střetnout s termíny, jako jsou speciální andragogika a speciální gerontagogika.

Kocourová (2004) tvrdí, že speciální pedagogika je pedagogická disciplína, která se zaobírá výchovou a vzděláváním jedinců s tělesným, smyslovým, řečovým, psychickým nebo sociálním znevýhodněním, a to od narození až po starobylost.

Mimo již uvedené se speciální pedagogika orientuje i na osoby mimořádně nadané. Mimořádné nadání může mít dopad, zejména u dětí, na společenský život (Lascioli, 2007).

Speciální pedagogika se řadí mezi humanitní obory, jelikož je zaměřena především na člověka, nikoliv na odlišnosti osob se znevýhodněním od společnosti. Střed zájmu je v tomto případě jedinec, který je znevýhodněn ve společnosti a potřebuje poskytnout odbornou intervenci a vhodnou podporu v sociální oblasti (Lascioli, 2007).

1.2 Cíle speciální pedagogiky

Cíle speciální pedagogiky můžeme podle Potměšilové (2013) rozdělit do tří skupin:

- Humanitní – právo osob se znevýhodněním na jejich kompletní rozvoj a respektování jejich odlišností.
- Výchovné – právo na optimální výchovu a vzdělání, které zaručí maximální rozvoj osob se znevýhodněním.
- Ekonomické – právo na uplatnění znevýhodněných osob na trhu práce.

Podle Pipekové (2006, s. 16) je cílem Speciální pedagogiky *maximální rozvoj osobnosti člověka s postižením a dosažení maximální úrovně jeho socializace*.

K naplnění cílů speciální pedagogiky je důležité, aby i intaktní¹ společnost byla obeznána s problematikou osob se znevýhodněním, tomu by měla pomoci především osvěta společnosti, se kterou by se intaktní žáci měli seznámit už na základní škole prostřednictvím vyučovacího předmětu etické výchovy.

Obě výše zmíněné autorky se shodují na komplexnosti rozvoje osob se znevýhodněním, který je cílem hlavním cílem speciální pedagogiky. Jedinec se znevýhodněním by měl být v co největší možné míře zařazen do společnosti, přičemž je nutné, aby i společnost byla dostatečně informovaná o různém druhu postižení a tím se předcházelo předsudkům a diskriminacím, které by z důvodu neznalosti mohli běžní lidé k lidem se znevýhodněním mít.

¹ Intaktní = bez handicapu

1.3 Předmět zájmu speciální pedagogiky

Předmětem zájmu speciální pedagogiky jsou lidé, kteří jsou znevýhodněni ve společnosti z důvodu vady či poruchy. O takovém to člověku můžeme říci, že je to člověk s postižením nebo jedinec s handicapem (Potměšilová, 2013).

Nyní nastává otázka, co je to vlastně vada či handicap? Abychom se lépe zorientovali těchto v pojmech a pochopili jejich správný význam, autorka považuje za prospěšné si zde některé termíny, hojně se vyskytující v obecné speciální pedagogice, uvést.

Norma – je vše, co považujeme za běžné. Vlivem doby se norma obměňuje, co je pro lidstvo považováno za normální dnes, na to by v dřívějších dobách mohla společnost nahlížet jako na abnormalitu. Pojem norma má své kořeny v latině, dalo by se přeložit jako pravítko, pravidlo, i dnes je obecně chápán jako vše co je pro nás všední, zvyklé nebo i dané zákonem (Potměšilová, 2013).

Normalita – je vše, co odpovídá normě, normalita bývá často hodnocena a posuzována v porovnání konkrétního jedince s ostatními lidmi. Výsledky bývají zaznamenány do statistik, kde se uvádějí hodnoty výsledků, z nichž se posléze utvářejí hraniční hodnoty a normy. Příkladem může být hodnocení inteligence, konkrétní jedinec, zejména děti jsou porovnávány se svými vrstevníky, pokud jedinec vybočí svým výsledkem od normy, jeho výsledek je abnormální. Nízké IQ může představovat mentální postižení, vysoké IQ naopak nadání, talent nebo genialitu. Abnormalita tedy nemusí vždy znamenat něco špatného či negativního. Speciální pedagogika se zaměřuje i na osoby mimořádně nadané, jelikož i mimořádné nadání může lidem činit obtíže, zejména v sociální interakci (Slowík, 2016).

Vada, porucha, defekt – psychická, anatomická či fyziologická struktura nebo funkce je poškozená (Slowík, 2016).

Postižení – podle ICIDH, WHO znamená omezení nebo ztrátu schopnosti vykonávat činnost způsobem nebo v rozsahu, který je pro člověka považován za normální (Slowík, 2016).

Znevýhodnění – neboli handicap – nastává tehdy, kdy je jedinec z důvodu své vady či postižení omezen v naplnění role, kterou považuje za normální (Slowík, 2016).

1.3.1 Příbuzné vědy Speciální pedagogiky

Tuto kapitolu autorka zařadila do své práce z důvodu prolínání speciální pedagogiky s ostatními vědami.

V základním pojetí lze speciální pedagogiku zařadit do pedagogiky. Mezi další příbuzné pedagogické disciplíny patří také obecná pedagogika, obecná didaktika a teorie výchovy, filozofie výchovy, dějiny pedagogiky, sociální pedagogika, komparativní pedagogika, pedeutologie, pedagogická diagnostika, pedagogika volného času, metodologie pedagogického výzkumu apod.

V širším pojetí speciální pedagogika úzce souvisí i s psychologií, z níž čerpá poznatky o zákonitostech psychických jevů. Dále koresponduje i se sociologií, která napomáhá pochopit chování jedince ve společnosti. A v neposlední řadě souvisí i s medicínou, z níž si každá disciplína speciální pedagogiky volí své propedeutiky – např. logopedie a surdopedie nejvíce tíhnou k foniatrii, která vyšetřuje a případně léčí hlas, řeč a sluch. Nesmíme opomenout filozofické disciplíny, důležitá je zejména etika, která napomáhá zhotovit formativní i informativní cíle speciální pedagogiky, dále můžeme zařadit estetiku a logiku (Slowík. 2016).

1.3.2 Dělení speciální pedagogiky podle druhu postižení:

Speciální pedagogika je obor, který se dále člení na „pedie“, podle druhu postižení nebo znevýhodnění.

- Somatopedie – věnuje se osobám s postižením hybnosti: tělesně postiženým, nemocným a zdravotně oslabeným.
- Tyflopédie – též nazývaná jako oftalmopedie – zabývá se lidmi, kteří jsou zrakově postiženi.
- Logopedie – zaměřuje se na jedince s narušenou komunikační schopností.

- Surdopedie – zabývá se lidmi se sluchovým postižením.
- Psychopedie – specializuje se na osoby s mentálním znevýhodněním.
- Etopedie – věnuje se jedincům, kteří jsou ohroženi rizikovým jednáním (poruchami chování).
- SP² osob s kombinovaným postižením – orientuje se na osoby, které mají kombinaci dvou a více handicapů (Slowík, 2016).
- SP osob s poruchami učení – zaměřuje se na jedince se specifickými poruchami učení (Dále jen SPU), které se projevuje sníženými schopnostmi získávat znalosti a dovednosti, a to zejména při čtení, psaní a pravopisu. A to za podmínek, že jedinec má přiměřenou inteligenci, adekvátní sociokulturní prostředí a výuka probíhá standardním způsobem. Mezi nejběžnějšími SPU můžeme zařadit poruchu soustředění, defekt pravostranné, levostranné orientace a nevyhraněná lateralizace, odlišnost smyslového vnímání – zrakového, sluchového. Poruchy hrubé a jemné motoriky a zhoršené chování, které vzniklo jako důsledek SPU. (Zelinková, 1998)

2 Historie oboru Speciální pedagogiky

Dle Borise Titzla můžeme Speciální pedagogiku, v porovnání jiných oborů, považovat za disciplínu velice mladou. První, kdo měl zájem vzdělávat všechny lidi, bez rozdílu, byl Jan Amos Komenský (1592–1670). Tvrdil, že všichni, kteří se narodili jako lidé, mají právo na výchovu a vzdělání, prostřednictvím, které se mohou stát lepšími osobnostmi. A to, jak lidé chudí, bohatí, ženy, muži, různé rasy a náboženského vyznání či osoby se zdravotním postižením. Komenský tedy nastínil první myšlenku vzdělávat a vychovávat všechny osoby, a to i ty, které jsou nějak znevýhodněné ve společnosti. Uběhla spousta let, než se ale začalo s těmito lidmi více pracovat a kdy vznikly první odborné ústavy pro podporu osob zdravotně či sociálně znevýhodněných. Kvůli společenské situaci v naší zemi nebyla od 17. až do poloviny 19. století podporovaná žádná snaha pedagogů či ostatních odborníků o vykonání všestrannější a kvalitnější péče o znevýhodněné osoby (Renotiérová, Ludíková, 2006).

² SP = speciální pedagogika

Období speciálně pedagogického myšlení lze rozdělit do čtyř etap:

- 1. etapa:** (2. pol. 19. století) v roce 1911 byl prvně použit pojem léčebná pedagogika, která hojně využívá lékařské vědy a jejím cílem je podpořit celkové ozdravení osob s postižením.
- 2. etapa:** (2. polovina 19. a začátek 20. století) je považovaná za druhou etapu speciální pedagogiky. Je to doba, kdy lidé mají zájem o léčbu, výchovu, vzdělávání a domoci se práv, a to i u osob s postižením, při této příležitosti se vytváří první důležitá střediska odborné péče o postižené, a to na různých místech v Čechách a na Moravě (Valenta *akol.*, 2014).

Počátkem 20. století vznikla nová vědní disciplína s názvem pedologie. Předním představitelem pedologického směru byl profesor František Čáda (1865–1918), který vysvětlil, že pedologická teorie je základ pro praktické uplatnění v péči o mládež. Vnukl myšlenku, že dítě není jen zmenšeninou dospělého, že má své vlastní potřeby, způsob myšlení a prožívání. S tím souvisí i to, že dítě má nárok na dětskou svéráznost, své hodnoty a právo (Průcha, 2018).

S první světovou válkou přišla i potřeba řešit nové a závažné sociální problémy, kterým trpěly „abnormální“ děti a mládež. I v této době se prof. Čáda zabýval pedopatologií, chtěl obohatit pedopatologické poznatky o biologii a psychologii. Rozdělil děti s postižením do kategorií podle stupně hloubky mentálního postižení a poprvé použil termín „dětí úchylné“ – čímž měl rozlišit mezistupeň mezi lidmi hluboce mentálně postiženými a lehce mentálně postiženými (Průcha, 2018).

V období první republiky zavedl Jan Mauer nový termín „Nápravná pedagogika“, jejímž cílem byl co největší možný rozvoj schopností, jedinců s postižením, pro praktický život. Nápravná pedagogika přispívala abnormním jedincům k tělesnému uzdravení prostřednictvím tělesného a duševního cvičení. V letech 1922–1933 se uskutečnilo pět kongresů pro výzkum dítěte, kde vznikl námět na vybudování sítě „pomocného školství.“ Tímto nápravná pedagogika zlepšila způsoby výchovy a vzdělávání k „zmrzačelým“ a to tím způsobem, že vznikly základy komplexní rehabilitační péče a tzv. koedukace, kterou dnes známě spíše pod pojmem integrace. V této době začaly vznikat nové školy při nemocnicích, které využívaly léčebnou

tělesnou výchovu a zároveň druhá etapa speciálněpedagogického myšlení s sebou přinesla i potřebu rozdělit postižené osoby podle typu postižení (Valenta a kol., 2014).

Ve 3. etapě (v letech 1945–1950) speciálně pedagogického uvažování hrál významnou roli antropolog František Štampach, který působil zejména v letech 1945–1950. Štampach se zabýval nápravou vad a chorob mládeže prostřednictvím ochranné, nápravné a léčebné výchovy.“ Rozdělil problematiku do čtyř kategorií:

- Psychopedie pro vady duševní a mravní,
- Ortopedii pro vady tělesné,
- Logopedii pro vady hlasu, řeči a sluchu,
- Okulopedii pro vady zraku.

4. etapa speciálně pedagogického myšlení nastala v roce 1948, kdy se řešila otázka k pojmenování vědní disciplíny, která se zabývá výchovou a vzděláváním osob s tělesným a zdravotním postižením. Téhož roku J. Spieler označuje vědní disciplínu „Sorgenkinder“, o pár let později v roce 1954 zavedl František Ludvík termín „zvláštní péče“ a rok před ním prof. Mudr. et. PhDr. Miloš Sovák uvedl pojem defektologie. V roce 1957 označil tuto vědní disciplínu Bohumír Popelář pod názvem speciální pedagogika. Ludvík Edelsberger k tomu připojil v roce 1965 pojem speciální pedagogika defektologická (Rayner, 2007).

Ke konečnému rozhodnutí o pojmu speciální pedagogiky se Miloš Sovák (1980) rozhodl v roce 1972, kdy vydal 1. Nárys speciální pedagogiky. Vyjádřil se i k pojmenování speciálních škol, které nazval jako „školství pro mládež vyžadující zvláštní péče.“ O dva roky později, v roce 1974, se Sovák vyjádřil k požadavkům na teorii a praxi speciální pedagogiky, ze které čerpá poznatky tento obor doposud.

3 Možnosti studia speciální pedagogiky v České republice

Jelikož se práce zabývá motivací studentů ke studiu, autorka považovala za nezbytné do své práce zařadit kapitolu o možnosti studia speciální pedagogiky v České republice, z důvodu seznámení čtenářů o možnosti, podmínkách k přijetí a průběhu studia.

Speciální pedagogika je obor, který studenti vysoké školy mohou studovat v tříletém bakalářském či pětiletém magisterském studijním programu. Tříletý studijní program je zakončen státní závěrečnou zkouškou a obhajobou bakalářské práce. Absolvent získá diplom – doklad o splnění bakalářských zkoušek a zároveň může používat oslovení „bakalář“, absolventi mohou dále pokračovat ve studiu v navazujícím magisterském programu v oboru speciální pedagogika nebo v příbuzném oboru, pokud student splní podmínky pro přijetí.

Bakalářský typ studia

Tab. 1 znázorňuje možnosti bakalářského studia speciální pedagogiky v České republice. Studium je nabízeno na osmi vysokých školách, přičemž často je daný studijní program nabízen v kombinaci s jiným oborem (např. speciální pedagogika – andragogika). (www.vysokeskoly.cz).

Tabulka 1: Bakalářské studium

Název vysoké školy	Studijní program
Ostravská univerzita	Speciální pedagogika
Technická univerzita v Liberci	Speciální pedagogika
Univerzita Karlova	Speciální pedagogika, Psychologie s rozšířením o speciální pedagogiku, Speciální pedagogika se zaměřením na vzdělávání – Český jazyk zaměřený na vzdělávání, Speciální pedagogiky se zaměřením na vzdělávání – Výtvarná výchova se zaměřením na vzdělávání.
Masarykova univerzita	Speciální pedagogika
Univerzita Palackého v Olomouci	Speciální pedagogika – intervence, Speciální pedagogika – andragogika, Speciální pedagogika – raného věku, vychovatelství a speciální pedagogika, Učitelství pro mateřské školy a speciální pedagogika, Speciální pedagogika pro 2. stupeň základních škol a pro střední školy.
Univerzita Jana Amose Komenského	Speciální pedagogika – vychovatelství
Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích	Speciální pedagogika – vychovatelství, speciální pedagogika předškolního věku – učitelství pro mateřské školy
Univerzita Jana Evangelisty Purkyně v Ústí nad Labem	Speciální pedagogika – intervence

Zdroj: www.vysokeskoly.cz

Magisterské navazující studium

Navazující magisterské studium trvá 2 nebo 3 roky a po jeho absolvování student získá úplné vysokoškolské vzdělání (www.vysokeskoly.cz). V tab. 2 jsou znázorněny vysoké školy, které nabízejí navazující magisterské studium.

Tabulka 2: Magisterské navazující studium

Název vysoké školy	Studijní program
Ostravská univerzita	Speciální pedagogika, Speciální pedagogika pro učitele
Univerzita Karlova	Speciální pedagogika, Učitelství všeobecně vzdělávacích předmětů pro základní školy a střední školy český jazyk – speciální pedagogika, Učitelství všeobecně vzdělávacích předmětů pro základní školy a střední školy český jazyk – speciální pedagogika – výchova ke zdraví
Univerzita Palackého v Olomouci	Speciální pedagogika – poradenství, Speciální pedagogika – dramaterapie, Speciální pedagogika pro 2. Stupeň základních škol a pro střední školy
Univerzita Jana Evangelisty Purkyně v Ústí nad Labem	Speciální pedagogika – poradenství
Masarykova Univerzita	Speciální pedagogika, Speciální pedagogika pro učitele základních a středních škol

Zdroj: www.vysokeskoly.cz

Magisterský typ studia

Magisterské studium může být jednooborové nebo dvouoborové, běžná doba studia je 4, 5 nebo 6 let. Stejně jako navazující magisterské studium je studium zakončeno státní závěrečnou zkouškou a obhajobou diplomové práce, poté absolventi smí používat titul „magistr“ (www.vysokeskoly.cz).

V tab. 3 jsou zveřejněny školy, které nabízejí magisterské studium.

Tabulka 3: Magisterské studium

Název vysoké školy	Studijní program
Univerzita Palackého v Olomouci	Učitelství pro 1. stupeň a speciální pedagogika
Univerzita Jana Evangelisty Purkyně v Ústí nad Labem	Učitelství pro 1. stupeň a speciální pedagogika

Zdroj: www.vysokeskoly.cz

3.1 Studium speciální pedagogiky na vybraných univerzitách

Autorka v této kapitole popsala vybrané univerzity, na kterých studenti mohou studovat speciální pedagogiku, v kapitole autorka popisuje charakteristiku daného oboru, podmínky pro přijetí ke studiu a uplatnění absolventů (www.vysokeskoly.cz).

Studium speciální pedagogiky – intervence na Univerzitě Palackého v Olomouci

Charakteristika oboru:

Jedná se o bakalářské studium, které standardně studenti studují 3 roky. Studijní program je neučitelský, profilovými předměty je především speciální pedagogika a její dílčí oblasti. Ke studiu bude v letošním roce přijímáno celkem 35 uchazečů. Studenti mohou studovat v kombinované či prezenční formě studia (www.vysokeskoly.cz).

Podmínky pro přijetí:

Univerzita Palackého v Olomouci, přijímá ke studiu speciální pedagogiky – intervence uchazeče, kteří mají úspěšně ukončené středoškolské vzdělání a zdárně napíší Test studijních předpokladů, který má celkem 60 otázek z oblasti Českého jazyka a literatury, Základů společenských věd, Dějepisu, Základů počítačových gramotností, z všeobecného přehledu a ze schopnosti myslet a usuzovat. Po napsání testu je u uchazečů ověřovaná motivace ke studiu, přečtená odborná literatura a případně i zkušenosti s danou problematikou, formou pohovoru (www.vysokeskoly.cz).

Uplatnění absolventů:

Absolventi jsou připraveni pracovat s dětmi, které mají speciálně vzdělávací potřeby z důvodu zdravotního znevýhodnění, ve školských a mimoškolských zařízeních na pozici asistenta pedagoga pod vedením speciálního pedagoga s magisterským vzděláním (www.vysokeskoly.cz).

Navazující magisterské studium speciální pedagogika – poradenství

Charakteristika oboru

Absolventi bakalářského studia, speciální pedagogika – intervence, dále mohou pokračovat v navazujícím magisterském programu. Univerzita Palackého v Olomouci absolventům umožňuje pokračovat například ve studijním programu Speciální pedagogika – poradenství. Toto studium standardně studenti studují dva roky, mohou jej studovat jak v prezenční, tak i v kombinované formě studia. V letošním roce (2019, 2020) se předpokládá, že bude přijato 60 uchazečů ke studiu. Studium má připravit studenty k profesi speciálního pedagoga v speciálně pedagogických poradenských zařízeních (www.vysokeskoly.cz).

Podmínky pro přijetí:

První podmínkou k přijetí ke studiu je požadované vzdělání – úspěšně ukončené bakalářské studium Speciální pedagogiky, další podmínky ke studiu jsou úspěšné napsání Testu ze speciální pedagogiky a ústní pohovor (www.vysokeskoly.cz).

Uplatnění absolventů:

Uplatnění absolventů, Speciální pedagogiky – poradenství, na trhu práce je široké, především své vzdělání mohou využít v oblasti školství jako speciální pedagogové ve školských poradenských zařízeních, školních poradenských pracovištích, ale i v oblasti sociální poradenské zařízení (www.vysokeskoly.cz).

Studium Speciální pedagogiky – vychovatelství na Univerzitě Jana Amose Komenského

Charakteristika oboru

Univerzita J. A. K. nabízí bakalářské studium se standardní tříletou dobou studia. Absolventům vyšších odborných škol může být studium zkráceno na jeden rok. Studenti mohou studovat jak v bakalářské, tak v prezenční formě studia. Profilovými předměty jsou pedagogika, speciální pedagogika, psychologie, lékařské vědy, humanitní a společenské vědy (www.vysokeskoly.cz).

Podmínka k přijetí

Podmínkou k přijetí studentů ke studiu Speciální pedagogiky – vychovatelství je dokončené středoškolské vzdělání s maturitou, přijímací zkoušky se nekonají, uchazeči jsou přijati na základě podané přihlášky ke studiu (www.vysokeskoly.cz).

Uplatnění absolventů

Absolvent bakalářského studia v programu speciální pedagogiky – vychovatelství se může na pracovním trhu uplatnit ve školství jako asistent pedagoga, vychovatele

a učitele mateřské školy u dětí se speciálně vzdělávacími potřebami. Uplatnění absolventi mohou nalézt také v sociální sféře, např. jako sociální pracovníci nebo preventista rizikového chování (www.vysokeskoly.cz).

Studium Speciální pedagogiky předškolního věku – učitelství pro mateřské školy na Jihočeské Univerzitě v Českých Budějovicích

Charakteristika oboru:

Tříleté studium, které je zakončeno státní závěrečnou zkouškou, jejíž součástí je obhajoba bakalářské práce. Studium připravuje studenty na profesi speciálního pedagoga pro děti předškolního věku. Studenti během studia musí splnit předměty, které jsou zaměřené na pedagogiku, speciální pedagogiku, psychologii, lékařské vědy a povinnou odbornou praxi. Ve třetím ročníku si studenti vybírají zaměření dílčí oblasti speciální pedagogiky. Absolventi dále mohou pokračovat v navazujícím magisterském programu speciální pedagogiky (www.vysokeskoly.cz).

Přijímací řízení:

Podmínkou ke studiu je ukončené středoškolské vzdělání s maturitou a úspěšným složením písemné přijímací zkoušky. Test se skládá z otázek zaměřených na biologii, psychologii, sociologii, pedagogiku a speciální pedagogiku v rozsahu studia gymnázia. Studenti zde mohou studovat pouze v prezenční formě studia (www.vysokeskoly.cz).

Uplatnění:

Absolventi jsou schopni pracovat s dětmi předškolního věku, které mají speciálně výchovné nebo speciálně vzdělávací potřeby. Uplatní se jako učitelé v běžných mateřských školách, speciálních mateřských školách nebo v třídách pro děti se speciálně vzdělávacími potřebami zřízených při předškolní instituci (www.vysokeskoly.cz).

4 Motivace a motiv

V této kapitole se autorka zabývá motivací. Předkládá vysvětlení významu slova motivace, motiv a potřeba podle níže uvedených autorů. Tuto kapitolu autorka zahrнула do své práce, jelikož práce má za cíl zjistit, jakou motivaci mají studenti speciální pedagogiky.

4.1 Význam slova motivace

Pojem **motivace** pochází z latinského slovesa *movere*, které můžeme přeložit do českého jazyka jako sloveso *hýbat* či výstižněji jako podstatné jméno *pohnutka*. Podle Plhákové (2017, s. 319) je možné motivaci definovat jako „*souhrn všech intrapsychických dynamických sil neboli motivů, které zpravidla aktivizují a organizují chování a prožívání s cílem změnit existující neuspokojivou situaci nebo dosáhnout něčeho pozitivního.*“

Motivace je proces, spouštěč či regulace aktivity člověka na objekty a cíle, proces motivace vychází z prožitku při pocíťování určitého nedostatku nebo nadbytku a také z cíle, kterého chceme dosáhnout a kterým odstraníme napětí zapříčiněné oslabením rovnováhy organismu. Motivace je doprovázena emocemi – emoce oznamují potřebu jedince, odrážejí se i během průběhu uspokojování či naopak neuspokojování potřeby. Emoce umožňují poskytovat lidem údaje o stavu jejich potřeby a ovlivňují i zájem jedince o dosažení či nedosažení cíle (Výrost, Slaměník, 2008).

Motivace souvisí i s kognicí – Lidé o své potřebě a cíli přemýšlejí, volí nejvhodnější cestu pro svůj cíl, tak aby jim nejlépe vyhovoval průběh jeho naplňování. Rozumové úvahy se podílejí i na zrodu motivu, při výběru konkrétní činnosti, a nakonec i na hodnocení její účinnosti a výsledku. (Pervin, 2003).

Motivace, dokáže odpovědět na otázku, proč jsme se v dané situaci zachovali takto, či proč jsme usilovali zrovna o tento cíl.

4.2 Motiv

Dalším pojmem je motiv, který můžeme chápat jako vnitřní pohnutku, která určuje uspokojování našich potřeb či tužeb. Cakirpaloglu tvrdí, že motiv je startovací síla, která podněcuje psychickou stránku osobnosti k adekvátní aktivitě. Z toho vyplývá, že motiv ovlivňuje psychickou stránku osobnosti k činnosti, lze jej roztrdit na motiv vědomý, polovědomý, nevědomý. Motiv vysvětluje různé důvody, proč se člověk chová tak či onak, např. proč někdo každý den trénuje hru na hudební nástroj a proč se někdo jiný raději věnuje studiu, i když ho to nebaví (Výrost, Slaměník, 2008).

Rozdíl mezi motivem a potřebou

Autorka začlenila tuto kapitolu do své práce z toho důvodu, že je slovo motiv často zaměňováno s pojmem potřeba. Přestože tyto dva pojmy od sebe nelze zcela odloučit, každý z nich má jiný význam (Kroupová, 2016).

Motiv³ je podnět, který nás vede k danému cíli prostřednictvím aktivity (či naopak nečinnosti), které jedinec musí vynaložit. Motivy jsou doprovázeny očekáváním, které souvisí s předpokládaným cílem, a s emočním prožitkem, které ohlašuje potřebu a její následného uspokojení či neuspokojení. Jsou to právě motivy, které stanovují charakter a nasměrování aktivity (tzn., jak bude jedinec jednat, aby naplnil očekávání a uspokojil potřebu), jaké úsilí chce člověk vydat proto, aby dosáhl cíle, jak dlouho je jedinec ochoten provádět danou činnost (tzn., zda člověk aktivitu ukončí po uspokojení potřeby, či naopak k cíli nedojde z důvodu nechuti vynaložení velkého úsilí, a raději změní cíl či své priority) (Kroupová, 2016).

Potřebu⁴ pocítujeme v našem nitru, když v organismu máme něčeho nedostatek či naopak přebytek. Dá se říci, že motiv je obecnějším pojmem než potřeba, jelikož v sobě skrývá samotnou potřebu jedince a následné chování, které vede k cíli a tím pádem

³Motiv – vnitřní řídicí síla; pohnutka chování (Hartl & Hartlová, 2010, s. 320).

⁴ Potřeba – nutnost organismu něco získat nebo se něčeho zbavit, tvoří hierarchický systém (podle teorie A. Maslowa) (Slovník speciální pedagogiky, Valenta, 2015, s. 149)

i k uspokojení potřeby. (např. potřeba nasytit se – hlad, cílem je jídlo a motivem pro uspokojení potřeby se stává sníst stravu.) (Herzberg, 2017).

Rozdíl mezi zájmem a potřebou

Zájem je také součástí motivace, podle svého zájmu si velká část studentů zvolila ke studiu obor, který nyní studují a ve kterém se chtějí i jednoho dne uplatnit po pracovní stránce. Jelikož potřeba a zájem spolu souvisí, autorka zařadila tuto část do své práce, aby uvedla rozdíl, který mezi nimi je.

Potřeba vyjadřuje stav, kdy něco člověku chybí, nebo naopak, čeho má nadbytek. Všechny potřeby nelze uspokojit navždy, ale je možné potřeby na chvíli „uspat“. Například student může studovat speciální pedagogiku z důvodu potřeby ukončeného pedagogického vzdělání, aby mohl po absolvování studií pracovat jako učitel ve speciální škole.

Přičemž pojem zájem znamená zabývat se dlouhodobě někým nebo něčím. Chtít vědět o daném předmětu, činnosti více, vytvářet aktivitu, která s ní souvisí a mít k ní kladný citový vztah. Člověk si po uspokojeném zájmu klade další cíle a tím vytváří nové zájmy. Jeho zájem se po naplnění spíše prohloubí. Příkladem může být student speciální pedagogiky, který tíhne po vědomostech, zajímá se o znakový jazyk, chce se ho naučit a dozvědět se o něm co nejvíce. Svůj zájem tedy prohlubuje, motivace ke studiu je spíše vnitřní.

Zdroj motivů

Motivy lze rozčlenit do dvou skupin – podle jejich vzniku, a to na motivy vrozené a získané. *Vrozené původy motivů* – podle nativistických a instinktivních teorií se člověk narodí s určitým počtem vrozených způsobů chování, kterými uspokojí své tělesné, psychické a sociální potřeby. McDougall tvrdí, že lidské motivy vycházejí z osmnácti instinktů, Freud rozčlenil vrozené tendence na pud života a pud smrti, Murray popsal dvacet životních potřeb, které jsou nezbytné pro přežití organismu (Herzberg, 2017).

Získané motivy – hlavní myšlenkou je, že lidská motivace obsahuje mnoho biologických potřeb a nespočet potřeb psychických a sociálních. Tyto, získané motivy jsou ovlivněny především zkušenostmi a životními podmínkami, ve kterých se člověk nachází. Maslow je přesvědčen, že prostřednictvím nových motivací, které člověk neustále vytváří, se posléze jeho osobnost stává tím, kým se stát může (Herzberg, 2017).

Nejčastěji motiv pochází:

- z nedostatku: člověk pociťuje prázdnotu, po něčem strádá. Např. pocit hladu dává najevo, že jedinec má nedostatek energie a potřebuje se nasytit.
- z nadbytku: jedinec má něčeho příliš a je nutné přetlak odstranit. Příkladem může být nastřádaný hněv, zlost, který je nutný z těla dostat pryč.

Motivy však mohou být nejen projevující se zvýšenou aktivitou, kdy nás například hlad dožene uvařit si jídlo, ale také to mohou být pohnutky projevující se pasivitou, příkladem může být již zmiňovaná únava, která nás přiměje k ulehnutí do postele a následnému spánku. Je to právě motivace, která stanoví, zda aktivita či naopak pasivita jedince bude směřovat k jistému objektu či mentálnímu stavu. Pohnutky se projevují tím, že buď chceme něco získat, nebo naopak se tomu pokoušíme vyhnout. Síla motivů, udává pořadí, které činnosti jsou pro jedince přednější a které lze odsunout na později. Pokud však motivy nejsou delší dobu uspokojovány, jejich neodkladnost stoupá. Neuspokojení pohnutek se odráží na kvalitě chování (Herzberg, 2017).

Důsledkem neuspokojení potřeby je frustrace a deprivace. Frustraci můžeme chápat jako překážku při cestě k dosažení cíli. Člověk se cítí v napětí, při snaze dojít k cíli, která není podle jeho představ a očekávání.

Deprivace je dlouhodobé neuspokojení potřeby. Tyto dva pojmy spolu úzce souvisí. Příkladem může být člověk, který má skutečný zájem o studium, cítí velkou vnitřní sílu zajímat se o obor, který si zvolil a po neúspěšných přijímacích zkouškách pocítí silnou frustraci. Pokud tento člověk nenajde jiný způsob, jak se k danému oboru přiblížit, může nastat deprivace, která je vážnější.

4.3 Vnější a vnitřní motivace

- **Vnitřní** – jsou považovány jako motivy vnitřní mentální pohnutky. Z vlastního rozhodnutí jedince. Zde je zdrojem motivu **potřeba**, která je podnětem pro činnost či nečinnost jedince.
- **Vnější** – na motivy se nahlíží spíše z behaviorálního hlediska – zkoumá, jak je lidské chování ovlivněno vnějšími podněty (nazývají se **pobídky** nebo incentive). Pobídka je vnější podnět, který vytvoří potřebu a následný motiv. Jedinec je díky vnější pobídce stimulován tak, aby činil podle toho, co je nezbytné, co se od něj očekává: vyvaroval se zbytečným potížím (např. mít dobrý prospěch na škole a nezklamat rodiče) nebo za splněný cíl dostane odměnu, která jedince uspokojí (např. červený diplom, povýšení v práci apod.).

Například student studuje proto, aby si zvýšil kvalifikaci a tím zlepšil podmínky na trhu práce. Jeho motivace tedy je vnější, jelikož provádí činnost s vidinou konkrétní odměny. Zatímco člověk, který uskutečňuje aktivitu pro vlastní psychické uspokojení bez nároku na odměnu, například si čte, cestuje či luští křížovky, uspokojuje potřebu vycházející z vnitřních pohnutek jedince. Tyto aktivity člověka uspokojují samy o sobě, jelikož dávají možnost si odpočinout, rozptýlit se, ale také se dozvědět něco zajímavého a dokázat si, že jsme schopni řešit problémy či náročnější úkoly (Ryan, 2013).

Vnitřní motivované chování je častěji prožíváno se silnějšími emocemi. Zatímco chování, které je ovlivněno vnější motivací (sociálním okolím), jedinec prožívá s původně neutrálními podněty. Vnější motivace ovlivňuje chování pouze díky kladným či záporným zkušenostem jedince (Ryan, 2013).

Motivace úzce souvisí s prožíváním a emocemi. Stejně tak jako člověk při naplňování svého snu pocítuje radost a štěstí, tak při neúspěchu zažívá pocit zklamání a smutku. Při sexuální aktivitě jedinec většinou pocítuje lásku a vzrušení, naopak při konfliktu cítí vztek a zlost. Jelikož je každý z nás individuální osobnost, může každý jedinec při stejné aktivitě prožívat jiné pocity, a i naše očekávání z cíle se může lišit od naší představy. Motiv

a emoce jsou natolik propojené, že kolektivně představují motivačně – emocionální systém, který výrazně usměrňuje chování a prožívání jedince (Ryan, 2013).

5.2. Klasifikace motivů

Klasifikace rozděluje motivy na skupiny, které vykazují společné znaky.

- Vrozené a získané:

S vrozenými motivy se organismus narodí, jsou to motivy, které jsou na úrovni umožňující přežití jedince či celého živočišného druhu. Můžeme mezi ně zařadit všechny fyziologické a biologické potřeby (Blatný, 2010).

Mezi získané motivy můžeme zahrnout všechny tendence, které jedinec vytváří během svého života. Získané motivy ovlivňuje zejména sociální skupina a kultura, ve které se člověk nachází (Blatný, 2010).

- Primární a sekundární motivy

Lze chápat stejně jako motivy vrozené (primární) a získané (sekundární), na motiv primární zde může být nahlíženo jako na motivy nezbytné pro existenci člověka, a to nejen ve smyslu biologických potřeb, ale také potřeb sociálních (motiv afiliace, bezpečí apod.)

- Biologické a sociální

Biologické motivy jsou vrozené a můžeme mezi ně zahrnout všechny potřeby jedince, které jsou důležité pro přežití. Avšak i vlivem sociálního kontaktu si jedinec může vytvořit biologickou potřebu, kterou při jejím neuspokojení organismus vyvolá prudkou reakci = abstinenční syndrom. Jedná se např. o závislosti na nikotinu a s tím související potřeba kouření cigaret, pro naplnění biologické potřeby (Blatný, 2010).

Sociální motivy jsou psychologické potřeby, které jedinec může uspokojit pouze v kontaktu se společností (Capirpaloglu, 2012).

4.4 Oblasti motivů

Plháková rozdělila motivy do 4 oblastí, tuto kapitolu se autorka rozhodla do své práce začlenit, neboť rozhodnutí pro studium jsou důležité především stimulační, ale i sociální a individuální psychické motivy studenta (Plháková, 2007).

1. Sebezáchovné motivy
2. Stimulační motivy
3. Sociální motivy
4. Individuální psychické motivy

Sebezáchovné motivy

Každý jedinec má primárně za cíl přežít. Tato pohnutka motivuje člověka jednat tak, aby přežil jak on sám, tak případně i jeho celý živočišný druh. Pojem „přežít“ je zde chápán jako schopnost organismu žít tak dlouho, jak je to časově možné pro daný živočišný druh. Proto, aby člověk mohl žít, musí uspokojit základní fyziologické potřeby, mezi které patří: dýchání, regulace tělesné teploty, tělesné integrity, vody, spánku, stravy, vylučování a vyměšování, fyzické aktivity, rozmnožování a s tím související i potřeba stát se rodičem (Plháková, 2007).

Stimulační motivy

Nejsou nezbytné pro přežití, jelikož je člověk je od přírody aktivní tvor, pro udržení psychické pohody vyžaduje střídání vnější stimulace a vyrovnanou kombinaci duševních a tělesných činností, kterou jedinec může vyjadřovat zvýšenou hravostí a bádavostí. Potřeba střídání vnějších podnětů je psychology vysvětlována tak, že lidský smysl reaguje zejména na změnu. Z toho vyplývá i fakt, že stimulační motivy mají vrozený základ (Plháková, 2007).

Sociální motivy

Hrají významnou roli v mezilidských vztazích a zároveň ovlivňují i subjektivní prožívání jedince. Podle Henryho Murrayho mají lidé sociální motivy vrozené, tvrdí, že tyto pohnutky mají lidé zakódované v mozku a vlivem interakce se společností se v průběhu života, především v raném dětství, rozvíjí. Americký psycholog David Winter

doplnil Murrayho teorii o domněnku, že všechny lidské motivy se opírají o potřeby úspěšného výkonu, afiliace – intimity a moci. Murray také upozornil na několik pohnutek, jež velmi ovlivňuje vztah k hmotným věcem, jedná se o potřebu přivlastňovat si a vlastnit věci. Zejména v dnešním, především západním světě, můžeme vidět supermarkety plné lidí, kteří před sebou tlačí plný nákupní vozík. Kde se tato pohnutka vzala, není zcela zřejmé, pohnutka může být primární, ale i odvozena z jiných motivů (Plháková, 2007).

Individuální psychické motivy

Mezi tyto pohnutky je zahrnuta potřeba sebeurčení, potřeba stabilní a soudržné osobní identity, úsilí shledat vlastní smysl života a v neposlední řadě jednat v souladu s vnitřními etickými standarty (Plháková, 2007).

4.5 Teorie motivace

Existuje mnoho teorií motivací, které sepsali různí odborníci v odlišných dobách. Během rozvoje společnosti a průmyslu se také měnil názor lidstva na to, jaký význam motivace ve skutečnosti má. V současné době však v psychologii nenalezneme žádnou univerzální definici, která by nám jasně a stručně objasnila význam slova motivace. V této kapitole autorka popsala níže uvedené modely, které se lišily v chápání pojmu motivace (Plháková, 2007).

Podle K. B. Madsenové můžeme motivaci rozdělit do 4 různých schémat, jež popisují hybné síly motivace. Je to teorie homeostická, pobídková, poznávací a humanistická (Long, 2013).

Homeostický model má své kořeny v nejstarší, biologické, teorii. Tento model tvrdí, že potřeby jsou vytvářeny poškozením homeostázy (stálosti vnitřního prostředí), laicky řečeno v těle nejsou nejlepší podmínky pro rovnováhu organismu. Právě narušení vnitřního prostředí vytvoří potřebu, jenž v nitru člověka probudí pud, který společně s kognitivními procesy nasměruje chování, které sníží nebo úplně uspokojí potřebu. Tímto procesem se obnoví homeostáza (Long, 2013).

Hlavní myšlenkou **pobídkového modelu** je, že všechny biologické, základní, motivace nelze vysvětlit prostřednictvím homeostatického modelu, této problematice se věnoval Harlow a především P. T. Young, který byl přesvědčen, že vnější podmínky určují aktivitu organismu, tato myšlenka se od homeostického modelu liší především tím, že původ podnětu se liší na incentive a pobídky. Incentivy mohou být primární – vrozené či sekundární – získané (Long, 2013).

Kognitivní model vytváří domněnku, že kognitivní procesy mají motivační potenciál (Long, 2013).

Humanistický model nemá pouze jednu konkrétní definici. Vychází ze dvou podkladů: humanistického přístupu k psychologii a z domněnky, že lze lidskou motivaci rozdělit do tříd. Podle Allporta, který mimo jiné stanovil pojetí funkční anatomie motivace, je u mentálně zdravých a dospělých osob, motivace nezávislá na biologických pudech. Tento rozdíl je především vidět u malých dětí a zvířat, které své potřeby řídí na základě primárních pudů. Tímto konceptem se inspiroval Maslow, který své úsilí zaměřil na popis fungování evolučně vyšších potřeb na podkladu potřeb nižších, biologicky zakotvených (Long, 2013).

Teorie motivace se dále dají rozdělit na motivace zabývající se obsahem (např. Maslowa hierarchie potřeb nebo Herzbergova dvoufaktorová teorie), tyto teorie se zamýšlí nad tím, proč lidé jednají tak či onak, co konkrétně je motivuje k určitému chování. Další teorií jsou motivace zaměřené na proces (např. aktivační teorie, které se zabývá vlivem prostředí na chování jedince). Tato teorie objasňuje proces jednání, co chování probouzí, ovlivňuje, vede, uchovává a nakonec ukončuje (Herzberg, 2017).

Vybrané klasifikace motivů

V této kapitole se autorka rozhodla popsat dvě klasifikace motivů – Maslowova hierarchie motivů a motivace podle T. A. Murrayho. Maslow seřadil potřeby do pyramidy podle důležitosti pro člověka k přežití, Murray se spíše zabývá rozdíly mezi vnitřními a vnějšími pobídky, přičemž tvrdí, že vnitřní motivace člověka je silnější než vnější, která je ovlivněna sociálním okolím (Herzberg, 2017).

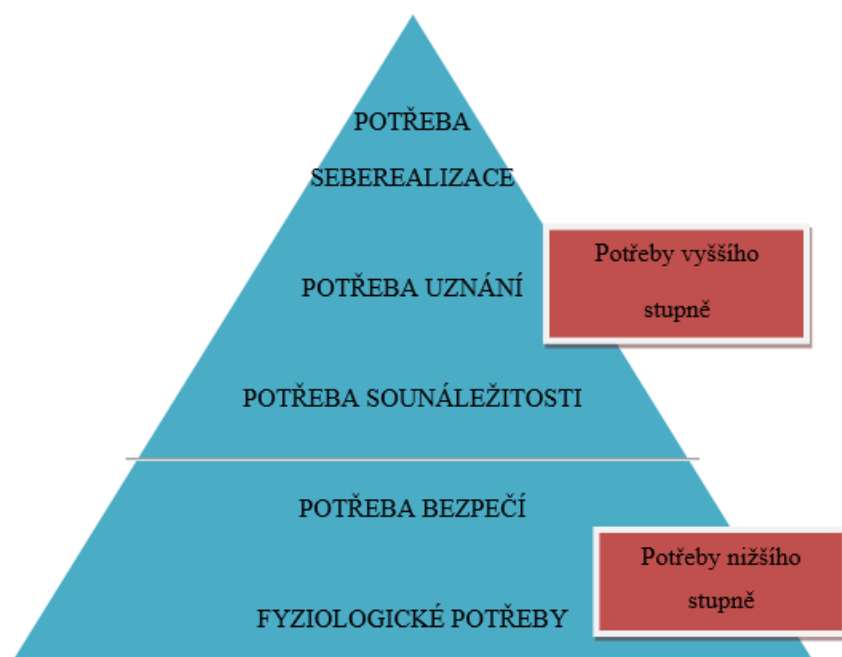
Maslowova hierarchie motivů

Maslow byl americký psycholog, podílel se na založení humanistického směru v psychologii a dnes je nejznámější jako autor pyramidy potřeb.

Maslowova hierarchie motivů neboli Maslowova pyramida potřeb je soustava potřeb rozčleněna do pěti úrovní, kterou popsal v roce 1943. Potřeby seřadil podle toho, jak jsou pro člověka nezbytné pro žití.

Podle Maslowovy hierarchie jsou níže uložené potřeby důležitější pro přežití než potřeby umístěné výš. Příkladem může být osoba, které chybí kyslík, jistota, láska, potřeba někam patřit a seberealizovat se, pro tohoto jedince bude přednější nadechnout se čili uspokojit základní životní potřebu dýchat, než jiná vyšší potřeba (Plháková, 2017).

Na obrázku 1 je znázorněna Maslowova hierarchie potřeb.

Obrázek 1: Maslowova pyramida potřeb

1. Fyziologické potřeby – sem lze zařadit, všechny nezbytné potřeby pro přežití organismu či živočišného druhu – strava, tekutiny, sex, spánek

2. Potřeba bezpečí – jistota, stabilita, zákon, pořádek.
3. Potřeba sounáležitosti – cítit a dávat lásku, potřeba někam patřit
4. Potřeba uznání – zažít úspěch a prestiž ve společnosti
5. Potřeba seberealizace – realizovat své sny, dokázat své možnosti, zde jsou zahrnuty i potřeby vzdělávání, pochopení a potřeba estetického cítění.

Podle Frankla není pravidlem, aby se vyšší potřeby v případě neuspokojení nižších potřeb dostávaly do pozadí, či zcela vymizely. Frankl popisuje své zkušenosti, které získal v koncentračním táboře, kde zažíval dlouhodobé neuspokojování biologických potřeb (nižších potřeb), ale navzdory tomu nepřestal pociťovat potřeby vyšší, mezi které například zahrnul potřebu lásky a realizace životního smyslu (Plháková, 2017).

Motivace podle T. A. Murrayho

Murray byl americký psycholog, který založil personologii, vyhotovil ucelenou teorii motivace a vymyslel Tematický apercipční test.

Podstatným pojmem motivace je potřeba, kterou Murray popisuje jako sílu, která ovlivňuje vnímání, uvědomování si rozdílů mezi vnitřními a vnějšími pobídky, přemýšlení a chování jedince tak, že ovlivňují stávající nevyhovující situaci. Různé potřeby se navzájem mohou ovlivňovat, rozporovat, shodovat či sjednocovat, tímto se může vytvořit jedno téma, které je pro jedince nejdůležitější (Herzberg, 2017).

Podle Murrayho může být potřeba slabá, silná, okamžitá nebo trvalá. Zároveň potřebu může doprovázet neobvyklý citový zážitek či afekt.

Murray tvrdil, že potřeba vychází buď z vlastního předsevzetí jedince, nebo může být způsobena tlaky. Tlak popsal jako situaci, která je vyvolaná podnětem a působí na život jedince. Tlaky rozdělil na alfa tlak, který je skutečný, vyvolávaný okolím a na beta tlak, který je subjektivním zpracováním určitého objektivního jevu (Herzberg, 2017).

V tab. 4 je uvedeno pojetí potřeby podle Murrayho.

Tabulka 4: Potřeba podle Murrayho

Viscerogenní	jsou vrozené, vznikají z nedostatku (např. hlad) nebo z nadbytku (vylučování, fyzické napětí)
Psychogenní	jsou získané, zde Murray zahrnul potřebu vlastnit, přivlastňovat, tvořit, uskladňovat hmotné a nehmotné věci.
Kladné	Pobízí jedince kladně směrem k různým objektům
Záporné	Pobízí jedince ke vzdálení od objektu
Zjevné	Potřeby se dají rozpoznat v chování
Skryté	Potřeby se dají odkrýt prostřednictvím projektivních testů (např. TAT)
Vědomé	Potřeby, které si jedinec uvědomuje
Nevědomé	Jedinec si potřeby neuvědomuje. (např. člověk se chová tak, aby ho ostatní měli rádi, přestože si neuvědomuje motiv svého chování)

Zdroj: Herzberg (2017)

5 Praktická část

5.1 Cíl výzkumu

Cíl výzkumu je zmapovat, zda se při volbě studia speciální pedagogiky uplatňuje spíše vnitřní nebo vnější motivace, a to konkrétně u studentů, kteří studují 1. nebo 2. ročník speciální pedagogiky.

5.2 Hypotéza

Nulová hypotéza – Četnost vnitřní a vnější motivace se neliší.

Alternativní hypotéza – Vnitřní motivace je četnější než vnější.

5.3 Design výzkumu

Pro výzkum bakalářské práce zvolila autorka kvantitativní typ, jedná se o mapující výzkumnou studii.

6 Metodika

6.1 Metodologie výzkumu

K uskutečnění výzkumu autorka využila kvantitativní výzkum s orientačními prvky, který má za úkol ověřovat hypotézu.

K výzkumu byla zvolena metoda dotazníkového šetření a doplňujícího rozhovoru u vybraných dotazníků. Dotazník může být dle Walkera (2013) strukturovaný, kdy má jasně dané otázky a seznam předem daných odpovědí, otevřený, kdy respondent může odpovědět svými slovy a polostrukturovaný, který využívá kombinaci standardizovaných a otevřených otázek a odpovědí. Walker dále uvádí, že je nutné v úvodu dotazníku respondenty obeznámit z jakého důvodu tazatel dotazník provádí a jaký je jeho cíl šetření. Dotazník by měl respondenty zaujmout svým vzhledem a přehledností.

Dotazníkovým šetřením lze v krátkém čase a nízké finanční náročnosti získat vysoký počet dat od respondentů, kteří mohou zůstat v anonymitě. Výsledky dotazníků lze statisticky vyhodnotit.

Na druhou stranu je zde riziko, že respondenti své odpovědi neuvedou do dotazníku zcela správně, jelikož se budou chtít ukázat v lepším světle, než ve skutečnosti jsou.

Aby autorka minimalizovala výše uvedené riziko lživých odpovědí respondentů, zahrnuje do šetření další metodu, kterou je rozhovor. Rozhovor je považován za nejpoužívanější metodu získávání informací v kvalitativním výzkumu. V této práci je rozhovor doplňující metodou k dotazníkovému šetření. Podle Švaříčka lze rozhovor rozdělit na standardizovaný s předem připravenými otázkami a na nestandardizovaný, kdy tazatel může zvolit jednu otázku nebo téma a zbytek rozhovoru se odvíjí průběhem rozhovoru. (Švaříček, 2007)

Mezi výhody rozhovoru lze zařadit sociální interakci, která probíhá mezi tazatelem a respondentem. Tazatel může zkoumat neverbální komunikaci respondenta a také se vyhnout případnému nedorozumění v písemné odpovědi respondenta v dotazníku.

6.2 Metoda sběru dat

V této práci autorka ke sběru dat použila dotazník a rozhovor. Dotazník obsahoval celkem 18 otázek, přičemž devět otázek bylo uzavřených, šest otázek otevřených a tři otázky polouzavřené. Cílem dotazníku bylo odhalit motivaci studentů ke studiu. Rozhovor doplňoval zejména otevřenou otázku 6, kdy studenti odpovídali na otázku, jakou mají motivaci ke studiu.

6.3 Charakteristika výzkumu

Data k výzkumu této práce byla sbírána v časovém rozmezí od prosince 2019 do dubna 2020. Autorka oslovila celkem 8 vysokých škol v České republice - (*Masarykovu univerzitu v Brně, Univerzitu Karlovu v Praze, Univerzitu Palackého v Olomouci, Univerzitu Hradec Králové, Ostravskou univerzitu v Ostravě, Technickou univerzitu v Liberci, Univerzitu Jana Evangelisty Purkyně v Ústí nad Labem a Jihočeskou univerzitu v Českých Budějovicích*), kde nabízí bakalářský program Speciální pedagogika, přičemž kladnou zpětnou vazbu daly 3 univerzity – Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích, Univerzita Jana Amose Komenského a Univerzita Palackého v Olomouci. Výzkum byl tedy prováděn na těchto třech vysokých školách.

6.4 Výzkumné prostředí

Detailní popis výzkumného prostředí je v teoretické části v kapitole 3, kde jsou podrobně popsány jednotlivé školy a jejich obory, na kterých je možné studovat speciální pedagogiku.

Respondenti jsou studenti prvního a druhého ročníku Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích, kde studují denní formou obor Speciální pedagogika – učitelství pro MŠ, dále to jsou studenti denní a kombinované formy Univerzity Jana Amose Komenského, kde studují program Speciální pedagogika – vychovatelství a studenti Univerzity Palackého v Olomouci, kde studují první a druhý ročník speciální pedagogiku – intervence, speciální pedagogiku – andragogiku, speciální pedagogiku – raného věku, vychovatelství a speciální pedagogiku, učitelství pro mateřské školy a speciální pedagogiku, Speciální pedagogiku pro 2. stupeň základních škol a pro střední školy.

6.5 Etika výzkumu

Švaříček (2007) tvrdí, že všechny výzkumy se musí zabývat jistými etickými otázkami. Při každém zjišťování, které nám dává nějaké údaje, závěry a výsledky by měly být pečlivě promyšleny nad možnými důsledky.

Při sběru dat se autorka respondentům krátce představila a obeznámila je s výzkumem a cílem výzkumu. Dotazník byl prováděn anonymně se souhlasem Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích, Univerzity Palackého v Olomouci a v případě Univerzity Jana Amose Komenského s informovaným souhlasem respondentů, který byl zhotoven ve dvou vyhotoveních. Souhlas se vztahoval na zpracování odpovědí získaných z dotazníků a rozhovorů. Odpovědi, v rámci rozhovoru, respondenti podaly ústní formou, kterou si autorka zaznamenala v písemné podobě a poté doslovně přepsala do své práce.

6.6 Výzkumný soubor

Výzkumný soubor byl tvořen ze 127 studentů speciální pedagogiky, kteří studují první a druhý ročník. Respondentů z prvních ročníků bylo celkem 72 a z druhých ročníků se zapojilo do výzkumu celkem 55. Dotazníkového šetření se zúčastnili studenti denního, kombinovaného a dálkového studia a to konkrétně dvacet sedm studentů Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích, čtyřicet sedm studentů Univerzity Jana Amose Komenského a padesát tři studentů Univerzity Palackého v Olomouci, ve věkovém rozmezí od 19 do 46 let. Drtivá většina, celkem 124, respondentů byla ženského pohlaví, pouze tři respondenti byli mužského zastoupení. Návratnost dotazníků činila 32,9 %. Dotazník dostalo 386 respondentů (osobní předání, uzavřené skupiny na sociální síti), z toho 41 respondentů vyplnilo dotazník v přítomnosti autorky, přičemž 27 respondentů poskytlo i doplňující rozhovor k dotazníku. 285 dotazníků na sociální nebylo zodpovězeno, pouze zobrazeno členům studentských skupin. Na sociální síti vidělo dotazníky 345 lidí, přičemž 86 osob na dotazník odpovědělo. K procentuálnímu výsledku se autorka dopočítala následujícím způsobem. Tři sta osmdesát šest dotazníků, z toho zodpovězených 127, procentuální návratnost je tedy 32,9 %.

Tabulka 5: Forma studia v daných ročnících

Škola/Forma studia	První ročník			Druhý ročník			Muži	Ženy	Celkem
	Denní	Kombinovaná	Dálková	Denní	Kombinovaná	Dálková			
Jihočeská univerzita	11	0	0	14	2	0	0	27	27
Univerzita Jana Amose Komenského	4	14	5	6	15	3	1	46	47
Univerzita Palackého v Olomouci	31	5	1	12	4	0	2	51	53

Zdroj: Vlastní výzkum

6.7 Sběr dat

Metoda sběru dat byl příležitostní výběr, kdy byli náhodně oslovení studenti z daných vysokých škol.

Autorka se prostřednictvím své bývalé spolužačky ze střední školy setkala s některými studenty pedagogické fakulty Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích v poklidné kavárně, kde ji respondenti vyplnili dotazníky a posléze se jich autorka doptávala na motivaci ke studiu, za účelem zjistit, zda je spíše vnitřní nebo vnější. Na konci setkání respondenti autorce umožnili přidat se přes sociální sítě k nim do uzavřené studentské skupiny, kde autorka mohla sdílet dotazník a pokračovat ve sběru dat.

Podobný průběh měl i sběr dat respondentů z Univerzity Jana Amose Komenského, setkání s respondenty probíhalo v kavárně, přičemž autorka většinu respondentů znala z dřívějšího studia na vyšší odborné škole. Také tito respondenti dále předávali a oslovovali další studenty, kteří by byli ochotni zodpovědět na dotazníky.

Se studenty Univerzity Palackého Olomouce nebylo umožněno, z důvodu Usnesení vlády České republiky o přijetí krizového opatření, osobní setkání, sběr dat byl prováděn přes sociální sítě.

Sběr dat byl prováděn pouze pro účely této bakalářské práce. Všichni respondenti byli obeznámeni údaji autorky – jméno, příjmení, název univerzity, na které autorka studuje, ročník, téma výzkumu a cíl výzkumu. Na závěr dotazníku autorka respondentům poděkovala za vyplnění.

6.8 Výsledky

V této kapitole budou uvedeny výsledky, které autorka získala pomocí dotazníků doplňujícího rozhovorem od studentů speciální pedagogiky.

Výsledky jsou, z důvodu lepší čitelnosti a přehlednosti, zaznamenány v grafech a v tabulkách. Odpovědi respondentů jsou zaznamenány ve stejném pořadí jako otázky v dotazníku.

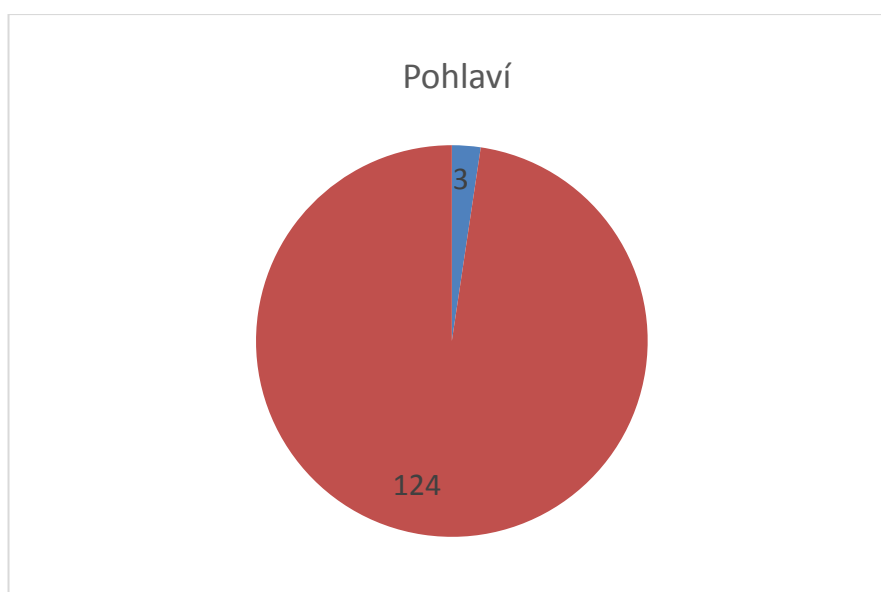
Z důvodu anonymity dotazníků jsou studenti speciální pedagogiky, zaznamenáni jako respondenti čísla od 1 do 127.

Dotazník a vzor vyplněných dotazníků od respondentů jsou přiloženy v příloze.

Otázka č. 1: Jakého jste pohlaví?

Otázka je uzavřená, respondenti mohli volit mezi odpověďmi žena nebo muž. Sto dvacet čtyři (97,6 %) respondentů odpovědělo žena a tři respondenti (2,4 %) vybrali odpověď muž. Zde bylo cílem odhalit, kolik žen a mužů se zúčastnilo výzkumu. Z grafu č. 1 je zřejmé, že více bylo žen.

$N^5 = 127$

Graf č. 1: Pohlaví, Zdroj: Vlastní výzkum

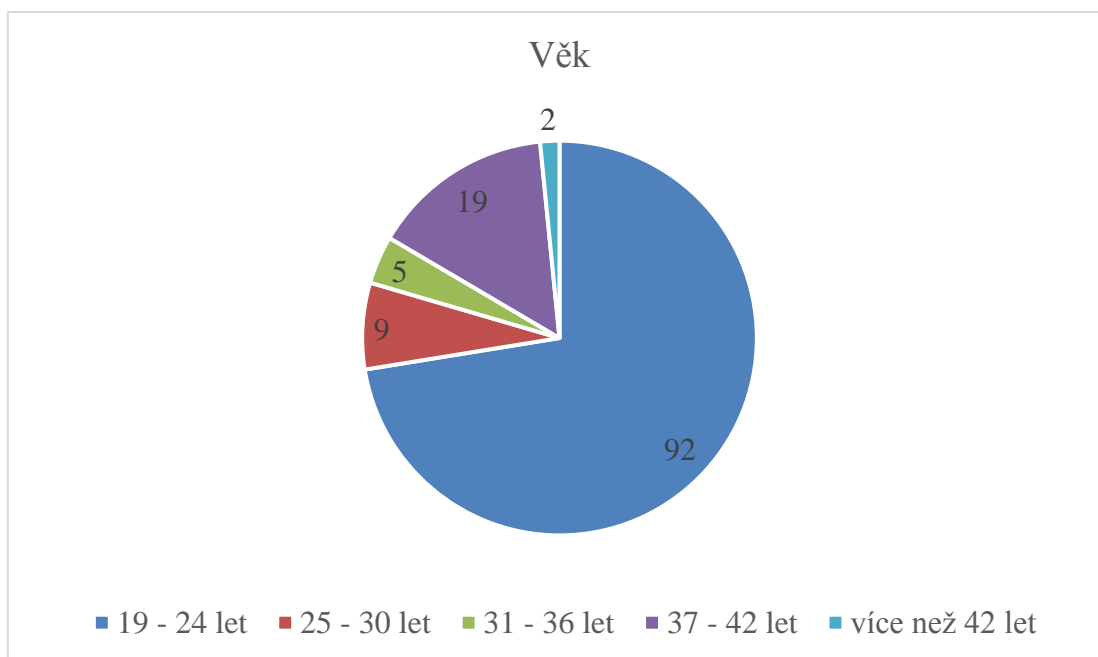
Otázka č. 2: Kolik je Vám let?

Tato otázka byla zařazená do dotazníkového šetření za účelem odhalit věk dotazovaných studentů speciální pedagogiky. Autorka se domnívá, že věk hraje v motivaci studentů ke studiu speciální pedagogiky významnou roli a že přibližné věkové kategorie studentů mohou mít podobné motivy ke vzdělávání. (Např. u studentů, ve věku od 30 let a výše, je velkou motivací studovat zvýšená kvalifikace a profesní posun).

Pro lepší přehlednost byly všechny odpovědi zkatégorizovány do grafu č. 2.

⁵ N = návratnost

N = 127

Graf č. 2: Věk; Zdroj: Vlastní výzkum

Z podrobné tab. 6 je možné vyčíst, že 9 respondentů odpovědělo, že jim je 19 let. Nejvíce dotazovaných, celkem 36, zvolilo odpověď 20 let. Dvacet jedna respondentů vybralo odpověď 21 let, třináct respondentů zvolilo 22 let, dvanáct respondentů odpovědělo 23 let, pouze jedna osoba zvolila odpověď 24 let, šest respondentů vybralo odpověď 25 let, tři respondenti zvolili 26 let, dva respondenti napsali 31 let, jeden respondent odpověděl 34 let, dvěma respondentům bylo 36 let, dva respondenti zvolili odpověď 37 let, pět respondentů napsalo 38 let, čtyřem respondentům bylo 39 let, čtyři respondenti zvolili odpověď 40 let, čtyři respondenti uvedli odpověď 42 let, čtyři respondenti uvedli odpověď 44 let, jeden respondent napsal 44 let a nejstaršímu respondentovi bylo dle odpovědi 46 let. Průměrný věk respondentů je přibližně 25 let a směrodatná odchylka je 7,4 let.

Tabulka č. 6 podrobně popisuje stáří respondentů.

N = 127

Tabulka 6: Věk

Věk [let]	Absolutní četnost	Relativní četnost [%]
19	9	7,1
20	36	28,3
21	21	16,5
22	13	10,2
23	12	9,4
24	1	0,8
25	6	4,7
26	3	2,4
31	2	1,6
34	1	0,8
36	2	1,6
37	2	1,6
38	5	3,9
39	4	3,1
40	4	3,1
42	4	3,1
44	1	0,8
46	1	0,8

Zdroj: Vlastní výzkum

V tab. 7 je znázorněný průměrný věk respondentů a směrodatná odchylka studentů daných univerzit a forem studia.

Tabulka 7: Průměrný věk a směrodatná odchylka

Škola/Forma studia	Průměrný věk [let]	Směrodatná odchylka [let]
JCU	21,4	1,7
UJAK	30,7	8,6
UPOL	21,4	3,8
Denní forma	20,9	1,4
Dálková a kombinovaná forma studia	31,1	8,5

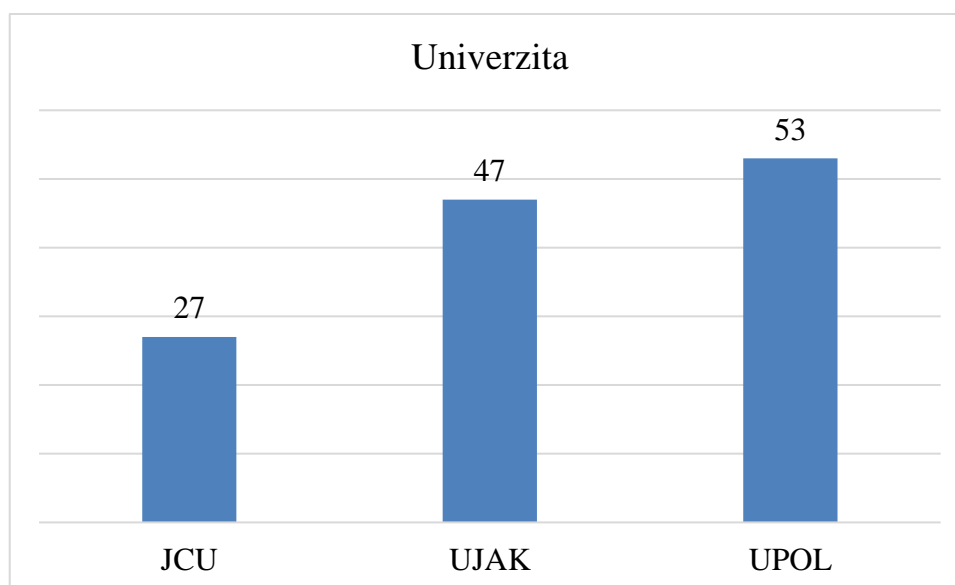
Zdroj: Vlastní výzkum

Otázka č. 3: Na které škole studujete?

Tuto otázku autorka do dotazníku zahrнула, za účelem odhalit, na které vysoké škole respondent studuje.

Uzavřená otázka, na kterou odpovídalo sto dvacet sedm respondentů. Padesát tři (41,7 %) respondentů jsou studenti Univerzity Palackého v Olomouci (UPOL). Čtyřicet sedm (37,0 %) respondentů navštěvuje Univerzitu Jana Amose Komenského (UJAK) a zbylých dvacet sedm (21,3 %) respondentů odpovědělo, že studují na Jihočeské univerzitě v Českých Budějovicích (JCU).

N = 127

Graf č. 3: Název univerzit; Zdroj: Vlastní výzkum

Tabulka 8: Název školy

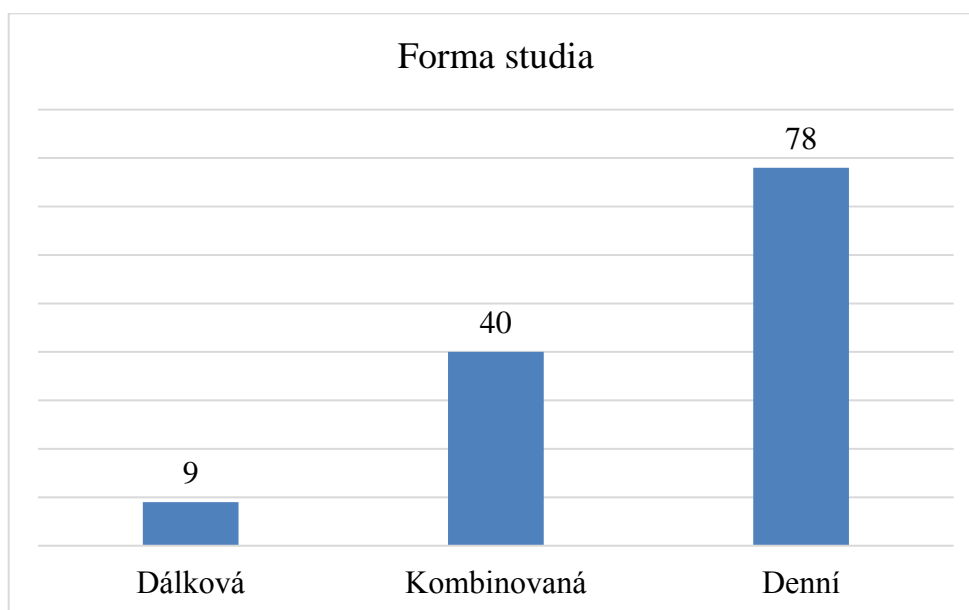
Název školy	Absolutní četnost	Relativní četnost [%]
JCU	27	21,3
UJAK	47	37,0
UPOL	53	41,7

Zdroj: Vlastní výzkum

Otázka č. 4: Jakou formu studia studujete?

Jedná se o uzavřenou otázku, jejímž cílem je zjistit jakou formou studia respondenti studují speciální pedagogiku. Na výběr měli tři možnosti – denní, kombinované a dálkové studium. Nejvíce respondentů, celkem 78 (61,4 %), odpovědělo, že studují denní formou. Kombinovanou formou studia studuje 40 (31,5 %) respondentů a 9 (7,1 %) respondentů odpovědělo, že studují dálkovou formou studia.

N = 127

Graf č. 4: Forma studia; Zdroj: Vlastní výzkum

Tabulka 9: Forma studia

Forma studia	Absolutní četnost	Relativní četnost [%]
Denní	78	61,4
Kombinovaná	40	31,5
Dálková	9	7,1

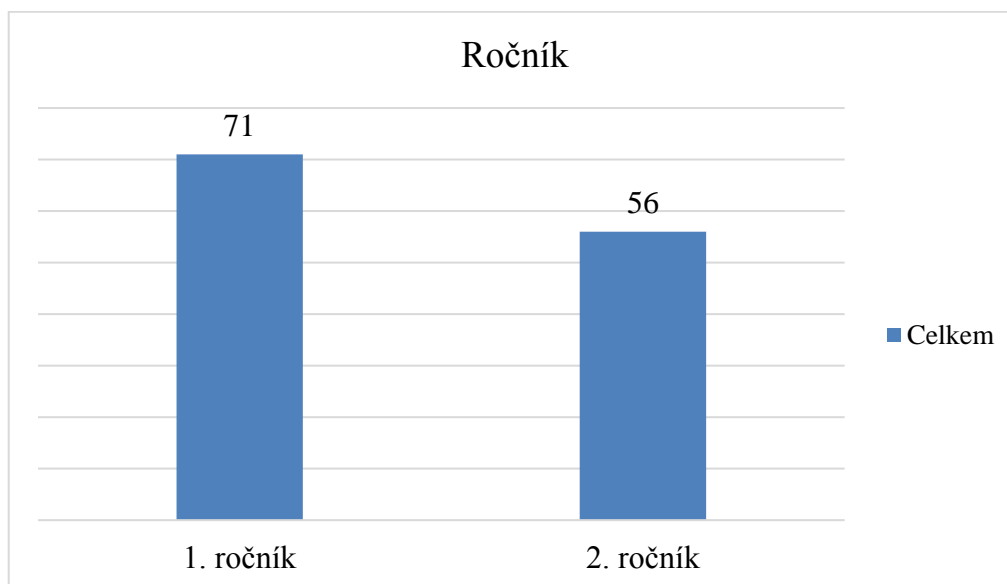
Zdroj: Vlastní výzkum

Otázka č. 5: Jaký studujete ročník?

Tato otázka je uzavřená, respondenti na ni mohli odpovídat pouze slovem první nebo druhý ročník. Zde bylo cílem zjistit, zda je respondent studentem prvního nebo druhého ročníku speciální pedagogiky.

Z níže uvedeného grafu č. 5 je zřejmé, že 71 (55,9 %) respondentů jsou studenti prvního ročníku a 56 (44,1 %) respondentů uvedlo, že jsou studenti druhého ročníku.

N = 127

Graf č. 5: Ročník, Zdroj: vlastní výzkum1

Otázka č. 6: Jaká je Vaše motivace ke studiu?

Otevřená otázka, jejímž cílem bylo odhalit motivaci studentů ke studiu speciální pedagogiky.

Autorka rozdělila odpovědi respondentů do tab. 10 a tab. 11, podle vnitřní a vnější motivace studentů. Jednotlivé odpovědi respondentů jsou rozčleněny do kategorií.

Rozdíly mezi vnitřní a vnější motivací jsou popsány v kapitole 4.3.

N = 127

Tabulka 10: Vnitřní motivace

Vnitřní motivace	Absolutní četnost	Relativní četnost [%]
Zájem o obor	12	17,1
Pomáhání lidem	12	17,1
Baví mě pracovat s lidmi	9	12,9
Předešlá zkušenost s lidmi se znevýhodněním	9	12,9
Baví mě pracovat s dětmi	8	11,4
Chci být dobře připraven/a na budoucí povolání	5	7,1
Chci být užitečný/á	4	5,7
Osoba se znevýhodněním v rodině, chci se dozvědět víc	3	4,3
Vlastní znevýhodnění	2	2,9
Nemoc v rodině	2	2,9
Cítím to jako poslání	2	2,9
Nadšení z oboru	1	1,4
Osobní růst	1	1,4

Zdroj: Vlastní výzkum

Nejčastějšími vnitřní motivacemi studentů byly tyto: zájem o obor, celkem 12krát (17,1 %); pomáhání lidem, celkem 12krát (17,1 %); baví mě pracovat s lidmi, celkem 9krát (12,9 %). Nejméně častou odpovědí bylo nadšení z oboru 1krát (1,4 %) a osobní růst 1krát (1,4 %).

Mezi vnitřní motivace autorka začlenila např. tyto odpovědi studentů:

Pětadvacetiletý student prvního ročníku UPOLu, který studuje dálkovou formou, odpověděl následovně: *„Jsem neslyšící student a chci pracovat s dětmi se SVP, nejlépe se sluchově postiženými. Myslím si, že v tomto případě je mé znevýhodnění vlastně výhodou a mohl bych těmto dětem hodně předat. Moc mě to baví.“* Tato odpověď byla začleněna do kategorie *„Vlastní znevýhodnění.“*

Devatenáctiletá studentka druhého ročníku, který studuje dálkovou formou na UPOLu, odpověděla takto: *„Šlo mi o to, že mám kamaráda s handicapem. Tím pádem*

jsem se o tom chtěla dozvědět více. Studuji specku v kombinaci s vychovatelstvím a věřím, že mi to do života hodně dá.“ Tuto odpověď autorka začlenila do kategorie „Předešlé zkušenosti s lidmi se znevýhodněním.“

Tabulka 11: Vnější motivace

Vnější motivace	Absolutní četnost	Relativní četnost [%]
Povinné doděláné kvalifikace	30	52,6
Příprava na budoucí povolání	6	10,5
Přání rodičů	4	7,0
Titul	4	7,0
Potřebuji vzdělání, abych mohla pracovat v MŠ	3	5,3
Chci pracovat v MŠ, zde jsem nemusel/a dělat talentové zkoušky	2	3,5
Status studenta	2	3,5
Studium bez přijímací zkoušky	1	1,8
Rozšíření znalostí v oboru	1	1,8
Musím si doplnit vzdělání	1	1,8
Chtěla jsem to zkusit, protože tam šel kamarád	1	1,8
Nechtěl/a jsem pracovat	1	1,8
Nevím, chtěla jsem to zkusit	1	1,8

Zdroj: Vlastní výzkum

Nejčastější vnější motivací studentů ke studiu bylo povinné doděláné kvalifikace, celkem uvedeno 30krát (56,2 %). Jako další motivy studenti uvedly např. titul, celkem 4krát (7,0 %) nebo nechtěl/a jsem pracovat, celkem 1krát (1,8 %).

Mezi vnější motivaci autorka zahrнула následující odpovědi:

Jednadvacetiletá studentka studující druhý ročník, kombinovanou formou, na UJAKu odpověděla na danou otázku takto: „*Motivací je kvalifikace potřebná k práci, která mě naplňuje, díky této škole ji jednou budu moct vykonávat.*“ Tuto odpověď autorka začlenila do kategorie „*Povinné doděláné kvalifikace.*“

Dvacetiletá studentka prvního ročníku UPOLu denního studia odpověděla „*Je to trochu složité, ale moje matka vždycky chtěla, abych šla na vysokou školu a tohle se mi zdálo jako*

něco, co by mě jednou mohlo třeba bavit.“ Tato odpověď byla začleněna do kategorie „*Přání rodičů.*“

Testování hypotézy:

V této kapitole se autorka věnuje testování hypotézy, při které byl použit χ^2 .

K testování hypotézy o četnosti vnitřní a vnější motivace byl použit χ^2 , jehož cílem je testovat shodu mezi očekávanými a pozorovanými frekvencemi. Jak je uvedeno v tab. 10, vnitřní motivaci vykazovalo 70 studentů a vnější motivaci 57 studentů. H_0 uvádí, že četnost vnitřní a vnější motivace se neliší. Proto byla vypočítaná očekávaná četnost jako 63,5 pro četnosti studentů s vnější i vnitřní motivací. Podle vzorce pak byl vypočítán s jedním stupněm volnosti a výsledek podle tabulky porovnán se zvolenou hladinou významnosti $\alpha = 0,05$. Pokud by výsledek testu χ^2 byl pro zvolenou hladinu významnosti vyšší než 3,84, zamítli bychom H_0 . V případě, že je ale výsledek χ^2 nižší, H_0 při dané hladině významnosti a jednom stupni volnosti potvrdíme. Četnost vnitřní a vnější motivace se statisticky významně neliší. Ukazuje se však určitý trend, že vnitřní motivace je četnější, a to tehdy, kdybychom hladinu významnosti stanovili 0,30. To však není hodnota hladiny významnosti, která se používá pro stanovování signifikance.

V tab. 12 je uvedeno, že výsledná hodnota χ^2 je 1,3 a kritická hodnota chí-kvadrát s jedním stupněm volnosti na 5 % hladině významnosti je 3,84.

Tabulka 12: Výpočet χ^2

Hodnoty	Vnitřní motivace	Vnější motivace	$\sum_{i=1}^k$
Skutečné četnosti	70	57	127
Očekávané četnosti	63,5	63,5	127
χ^2	0,7	0,7	1,3

Zdroj: Vlastní výzkum

Otázka č. 7: Jaké máte očekávání od studia speciální pedagogiky?

Otevřená otázka, na kterou se respondenti mohli volně rozepsat ohledně očekávání, která od studia mají. Odpovědi respondentů autorka rozčlenila do kategorií, přičemž někteří z nich mají více očekávání a zvolili více odpovědí. Odpovědi jsou uvedeny v tab. 13.

Nejvíce respondentů, celkem 58, odpovědělo, že očekává od studia nové poznatky a zkušenosti. Patnáct respondentů předpokládá, že se jim při studiu propojí teorie s praxí. Jedenáct respondentů čeká uplatnění v praxi. Deset respondentů studuje z důvodu získání titulu a dalších deset chtějí mít zvýšenou kvalifikaci. Devět respondentů chce zejména dostudovat, sedm respondentů odpovědělo, že nemají žádná očekávání. Pět respondentů chce pomáhat lidem a další čtyři porozumět lidem se speciálními potřebami. Zbylé odpovědi byly zodpovězeny po jednom respondentovi, tito studenti odpověděli, že očekávají rozvoj osobnosti v ohledu teorie a praxe speciální pedagogiky, náročnost, možnost učit znevýhodněné děti, seznámení s lidmi s nějakým druhem postižením či znevýhodněním, že je studium bude bavit a že studování bude kvalitní.

N = 127

Tabulka 13: Očekávání

Očekávání	Absolutní četnost	Relativní četnost [%]
Titul	10	7,9
Zvýšená kvalifikace	10	7,9
Nové poznatky a zkušenosti	58	45,7
Žádné	7	5,5
Propojování teorie s praxí	15	11,8
Rozvoj osobnosti v ohledu teorie a praxe SP	1	0,8
Uplatnění v praxi	11	8,7
Dostudovat, Ukončení studia	9	7,1
Náročnost	1	0,8
Možnost učit znevýhodněné děti.	1	0,8
Seznámení s lidmi s nějakým druhem postižením či znevýhodněním	1	0,8
Porozumění lidem se speciálními potřebami	4	3,1
Že mě to bude bavit	1	0,8
Chci pomáhat lidem	5	3,9
Kvalita studia	1	0,8

Zdroj: Vlastní výzkum

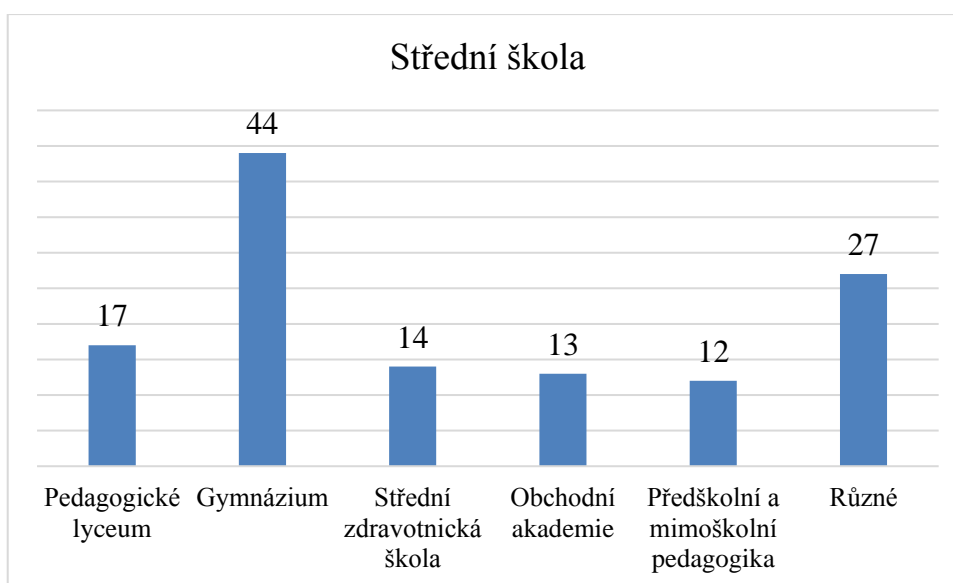
Otázka č. 8: Jakou střední školu jste vystudoval/a?

Respondenti odpovídali na otevřenou otázku, která má za cíl zjistit, kterou střední školu respondenti vystudovali. Autorka se domnívá, že zmapování oborů, které si respondenti zvolili pro své studium na střední škole, může pomoci odhalit pravý motiv, který studenti k současnému studiu mají. Například u respondenta, který v dotazníku odpověděl, že studoval na střední škole pedagogické lyceum a nyní pokračuje ve studiu speciální pedagogiky, můžeme předpokládat, že jeho motiv je vnitřní a má opravdový zájem v budoucnu pracovat v daném oboru.

V grafu č. 6 je uvedeno, že nejvíce, celkem čtyřicet čtyři respondentů (34,6 %) absolvovalo gymnázium. Druhou nejčastější odpovědí, celkem 27 krát (21,3 %), byla odpověď „Různé“, kde se respondenti mohli volně rozepsat a jejichž odpovědi jsou zaznamenány v tab. 14. Sedmáct respondentů (13,4 %) má vystudované pedagogické

lyceum, čtrnáct respondentů (11,0 %) má maturitní zkoušku splněnou na střední zdravotnické škole, dalších třináct respondentů (10,2 %) má ukončené středoškolské vzdělání z obchodní akademie, dvanáct respondentů (9,4 %) odpovědělo, že studovali předškolní a mimoškolní pedagogiku.

N = 127

Graf č. 6: Střední škola, Zdroj: Vlastní výzkum

Tabulka 14: Různé školy

Různé školy	Absolutní četnost	Relativní četnost [%]
Sociální činnost	8	6,3
Ekonomické lyceum	3	2,4
Hotelnictví a turismus	6	4,7
Informační technologie	4	3,1
Konzervatoř	3	2,4
SOŠ pro administrativu	1	0,8
Trivis	1	0,8
Chemicko – farmaceutická	1	0,8

Zdroj: Vlastní výzkum

Otázka č. 9: Kolik let jste měla přestávku mezi střední školou a vysokou školou?

Jedná se o otevřenou otázku s účelem odhalit, jak dlouhou pauzu respondenti měli mezi studii.

Dle tab. 15 sedmdesát tři respondentů navázalo na studium speciální pedagogiky ze střední školy bez pauzy. Sedmnáct respondentů mělo 1 rok přestávku mezi studii. Čtyři respondenti odpověděli, že měli 2 roky pauzu, další čtyři respondenti zvolili 3 roky pauzu, tři respondenti měli pauzu při studii 15 let, pět dotázaných uvedlo 18letou pauzu mezi studii. Čtyři respondenti měli 19letou přestávku při studiu. Sedm respondentů se ke studiu vrátilo po 20 letech. Dva dotázaní uvedli 22 let pauzu při studii. Po jedné odpovědi bylo uvedené, že přestávka mezi střední a vysokou školou činila 4, 5, 8, 9, 11, 16, 17 a 26 let.

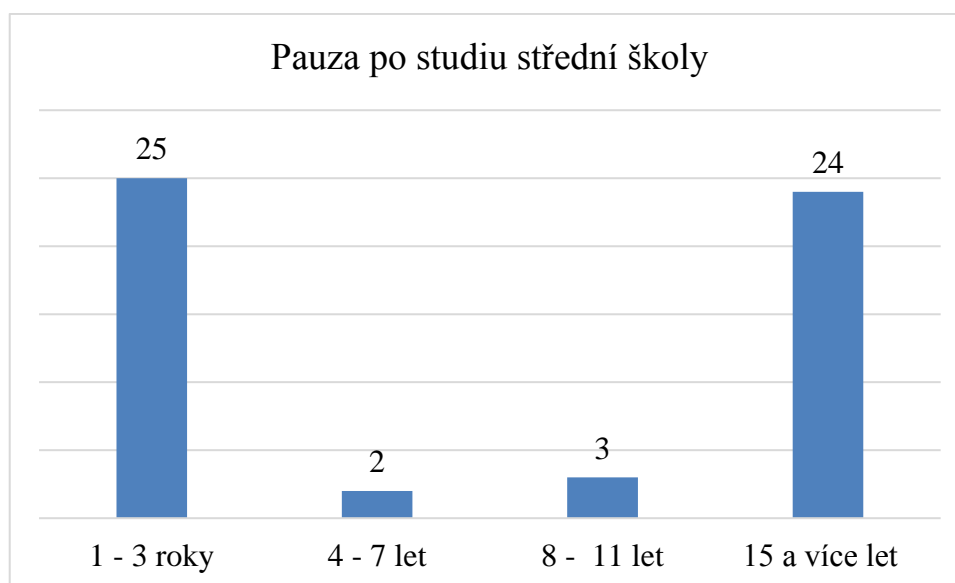
N = 127

Tabulka 15: Pauza po studiu střední školy

Počet let	Absolutní četnost	Relativní četnost [%]
0	73	57,5
1	17	13,4
2	4	3,1
3	4	3,1
4	1	0,8
5	1	0,8
8	1	0,8
9	1	0,8
11	1	0,8
15	3	2,4
16	1	0,8
17	1	0,8
18	5	3,9
19	4	3,1
20	7	5,5
22	2	1,6
26	1	0,8

Zdroj: Vlastní výzkum

Graf č. 7 přehledněji znázorňuje pauzu studentů mezi studii na střední a vysoké škole.

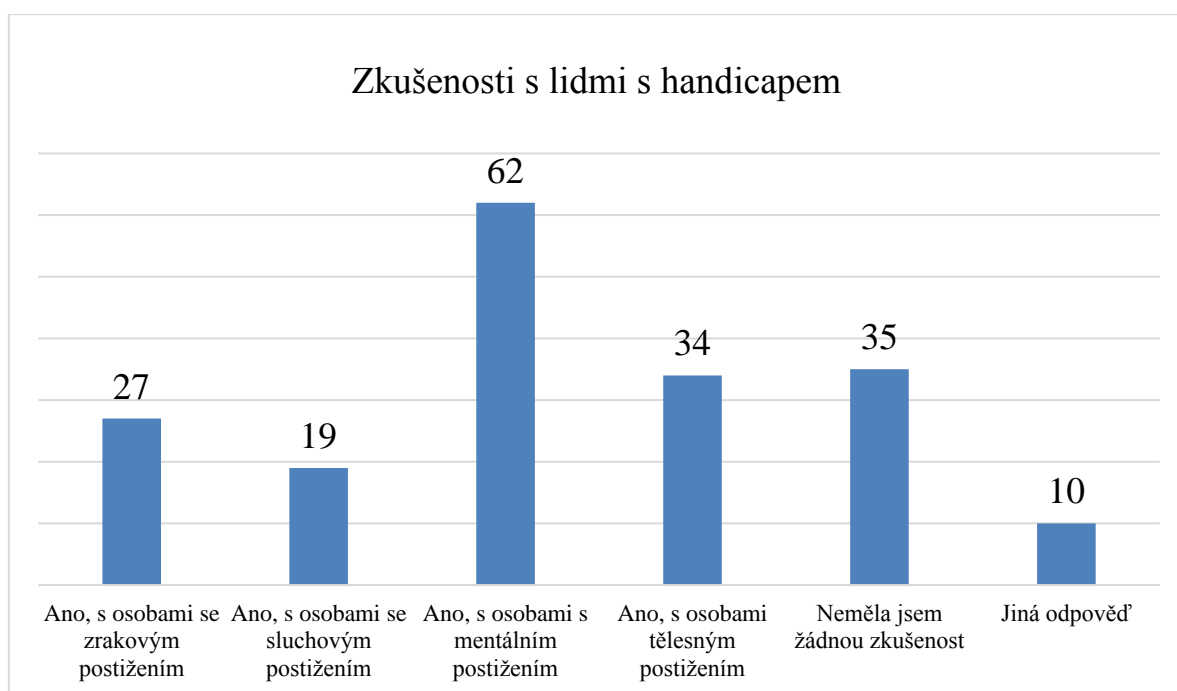
Graf č. 7: Pauza po studiu střední školy, Zdroj: Vlastní výzkum

Otázka č. 10: Měl/a jste před zahájením studia zkušenost s lidmi s handicapem?

Polouzavřená otázka, na kterou respondenti mohli zvolit jednu nebo více odpovědí. Případně mohli zvolit „*Jinou odpověď*“, kde měli možnost se rozepsat. Cílem otázky bylo odhalit, jaké zkušenosti měli studenti, před zahájením studií, s lidmi s handicapem.

Nejvíce respondentů, celkem 62 (48,8 %) mělo zkušenost s osobami s mentálním postižením. Třicet pět (27,6 %) respondentů nemělo žádnou zkušenost, dalších třicet čtyři (26,8 %) uvedlo praxi s osobami s tělesným postižením. Dvacet sedm (21,3 %) respondentů sdělilo zkušenosti s osobami se zrakovým postižením. Devatenáct (15,0 %) uvedlo zkušenosti s osobami se sluchovým postižením a zbylých deset (7,9 %) zvolilo „*Jiná odpověď*“. Tyto odpovědi jsou uvedeny v tab. 16.

N = 127

Graf 8: Zkušenosti s lidmi s handicapem, Zdroj: Vlastní výzkum

Tabulka 16: Zkušenost s handicapem – jiná odpověď

Jiná odpověď	Absolutní četnost	Relativní četnost [%]
Ano, s osobami s poruchou chování	5	3,9
Ano, s osobami s narušenou komunikační schopností	2	1,6
Ano, s osobami s kombinovaného postižení	1	0,8
Ano, s osobami s duševním onemocněním	2	1,6

Zdroj: Vlastní výzkum

Otázka č. 11: Kde jste získal/a zkušenosti s lidmi s handicapem?

Tato otázka byla do výzkumu začleněna s cílem zjistit, kde respondenti získali zkušenosti s lidmi s handicapem. Jedná se o polouzavřenou otázku. Respondenti měli možnost zvolit jednu z nabízených odpovědí – v zaměstnání, na střední škole, v osobním životě, v dobrovolnictví. Odpověď: *Jiná* byla otevřená a respondenti se zde mohli více rozepsat.

Z grafu č. 9 je možné vyčíst, že čtyřicet tři (33,9 %) respondentů získalo zkušenosti v osobním životě, dvacet sedm (21,3 %) studentů nabylo praxi v zaměstnání, dalších dvacet sedm (21,3 %) v dobrovolnictví, patnáct (11,8 %) na střední škole a zbylých patnáct (11,8 %) respondentů zvolilo odpověď *Jiná*. Dané odpovědi jsou uvedeny v tab. 17.

N = 127

Graf č. 9: Získání zkušeností, Zdroj: Vlastní výzkum

Tabulka 17: Jiné zkušenosti

Jiné	Absolutní četnost	Relativní četnost [%]
Na ZŠ	2	1,6
Tábory	3	2,4
Praxe	2	1,6
Kurz zrakového jazyka	1	0,8
Nemám zkušenosti	7	5,5

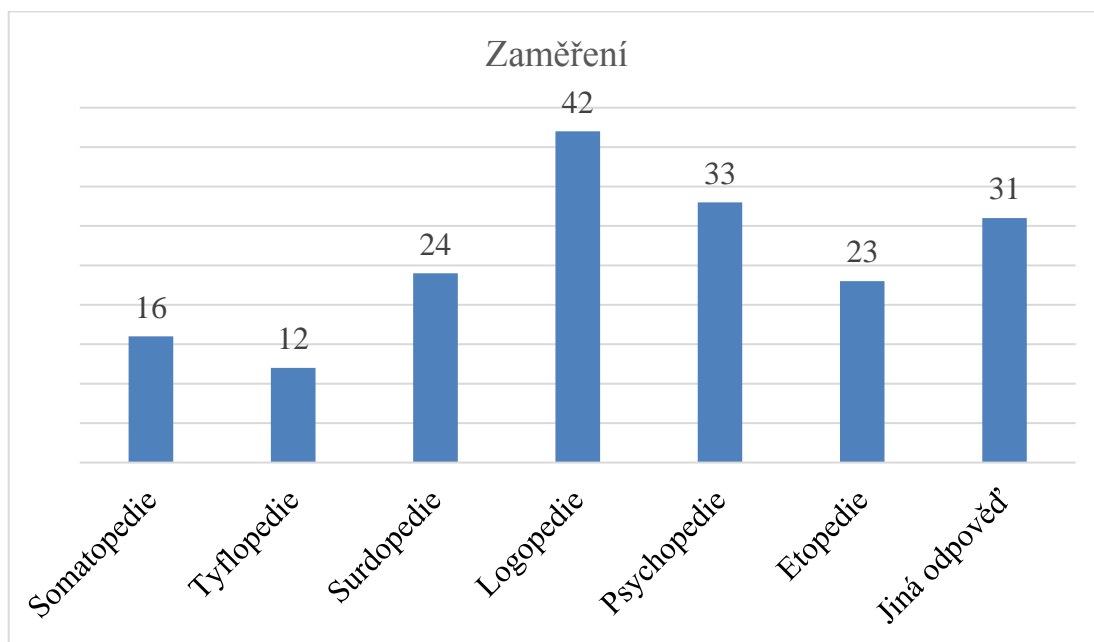
Zdroj: Vlastní výzkum

Otázka č. 12: Jaké disciplíny speciální pedagogiky si chcete zvolit anebo máte zvolené?

Otázka, která má zjistit, které disciplíny si studenti nejčastěji během studia volí. Jedná se o polouzavřenou otázku, kde respondenti měli možnost, v odpovědi „Jiná“, na vlastní vyjádření. Zároveň mohli zvolit jednu nebo více odpovědí.

Graf č. 10 znázorňuje, že celkem 42krát (33,1 %) byla uvedena logopedie. Třicet tři (26,0 %) respondentů zvolilo psychopedii, třicet jedna (24,4 %) vybralo odpověď „Jiná“. Dvacet čtyři (18,9 %) odpovědí bylo surdopedie. Dvacet tři (18,1 %) respondentů zvolilo etopedie. Celkem šestnáct (12,6 %) odpovědí činila somatopedie a nejméně, dvanáct (9,4 %) odpovědí, skrývala tyflopédie. Odpovědi, které se ukrývají pod „Jiná odpověď“, jsou uvedeny v tab. 18.

N = 127

Graf č. 10: Zaměření, Zdroj: Vlastní výzkum

Tabulka 18: Zaměření – jiné odpovědi

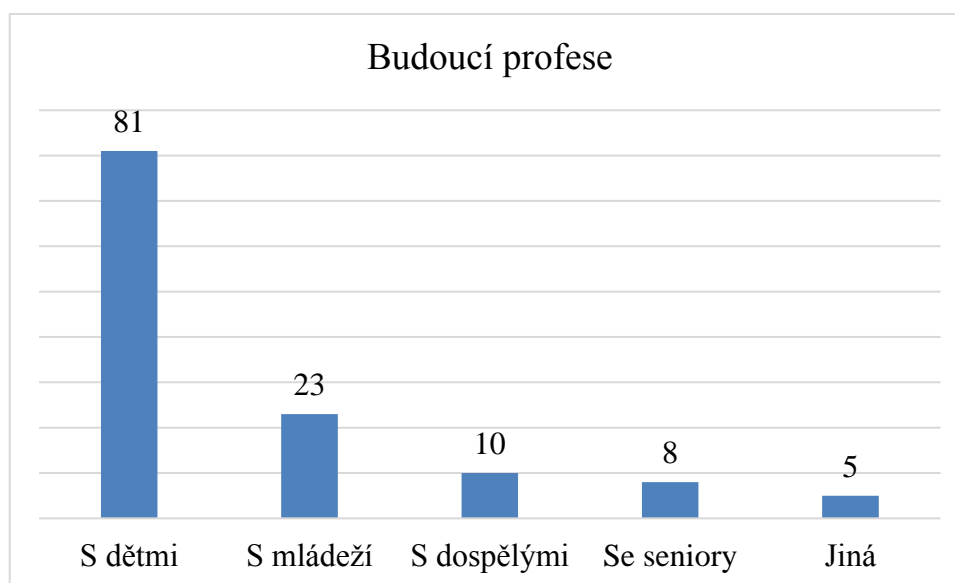
Jiná odpověď	Četnost	Relativní četnost [%]
Specifické poruchy učení	5	3,9
Kombinované poruchy	1	0,8
Ještě nevím	22	17,3
Nevolím si	3	2,4

Zdroj: Vlastní výzkum

Otázka č. 13: S kým chcete v budoucí profesi pracovat?

Uzavřená otázka, která zjišťuje, s jakou věkovou skupinou by budoucí absolventi rádi pracovali. Graf č. 11 níže znázorňuje, že osmdesát jedna (63,8 %) respondentů chce v budoucí profesi pracovat s dětmi, dvacet tři (18,1 %) s mládeží, deset (7,9 %) s dospělými, osm (6,3 %) se seniory a jinak odpovědělo celkem pět (3,9 %) respondentů. Tři respondenti ještě nevědí, s jakou skupinou chtějí pracovat, čtvrtému je to jedno a pátý není vyhrazen pro určitou skupinu („*Nemám jednu cílovou skupinu. Momentálně pracuji s dospělými osobami a práce mě naplňuje, ale ráda bych zkusila i práci s dětmi a mládeží ve školství.*“).

N = 127

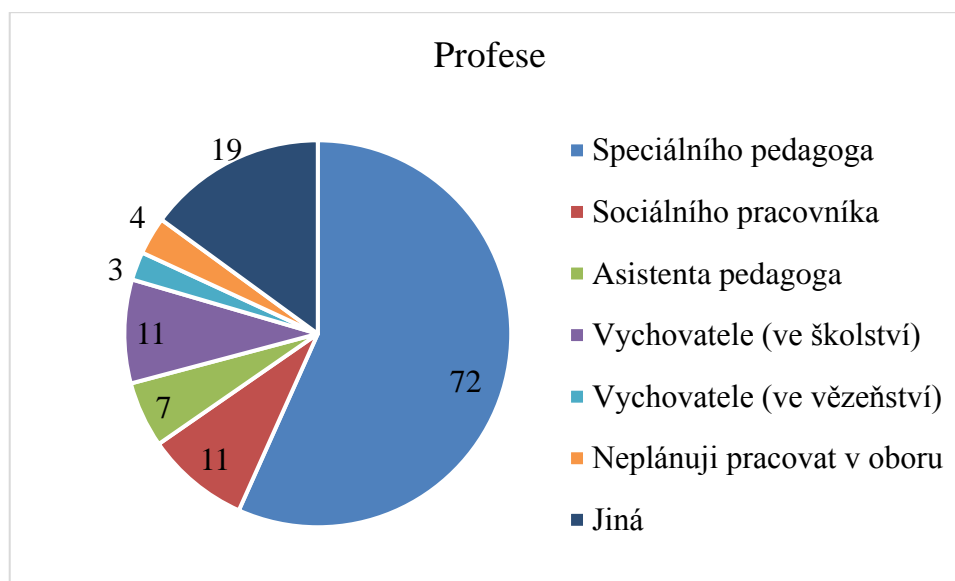
Graf č. 11: Budoucí profese, Zdroj: Vlastní výzkum

Otázka č. 14: Jakou zvolíte profesi po absolvování studia?

Uzavřená otázka, jejímž cílem je odhalit budoucí profesi, ve které by se respondenti chtěli po dokončení studia uplatnit.

Níže umístěný graf č. 12 zobrazuje, že sedmdesát dva (56,7 %) respondentů zvolí profesi speciálního pedagoga, jedenáct (8,7 %) respondentů sociálního pracovníka, dalších jedenáct (8,7 %) vychovatele ve školství, sedm (5,5 %) respondentů asistenta pedagoga, čtyři (3,1 %) respondenti neplánuje pracovat v oboru, další tři (2,4 %) respondenti by rádi pracovali jako vychovatelé ve vězeňství. Devatenáct (15,0 %) respondentů zvolilo odpověď *Jiná*, jejich odpovědi jsou uvedeny v tab. 19.

N = 127

Graf č. 12: Profese, Zdroj: Vlastní výzkum

V tab. 19 jsou rozepsané odpovědi v kategorii „Jiné“.

Tabulka 19: Profese – jiná odpověď

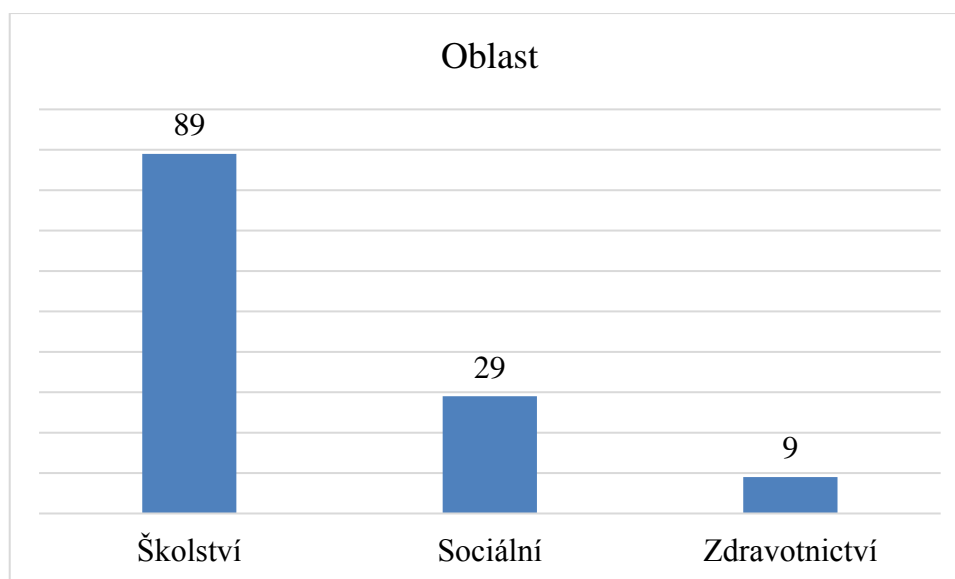
Jiné	Absolutní četnost	Relativní četnost [%]
Mateřská škola	4	3,1
Nevědí	8	6,3
Pracovník PPP, SPC	3	2,4
Logoped	1	0,8
Asistent pedagoga nebo speciální pedagog	1	0,8
V dětském domově	1	0,8
Rentiérka	1	0,8

Zdroj: Vlastní výzkum

Otázka č. 15: V jaké oblasti chcete pracovat po absolvování studia?

Tato otázka byla uzavřená. Respondenti mohli zvolit jednu oblast, ve které by se studenti chtěli po absolvování studia uplatnit. Nejvíce, celkem 89 (70,1 %) respondentů, zvolilo oblast školství. Dvacet devět (22,8 %) respondentů by se po ukončení studia rádo uplatnilo v sociální oblasti. Nejméně 9 (7,1 %) respondentů, vybralo oblast zdravotnictví. Vše je znázorněno v grafu č. 13 a v tab. 20.

N = 127

Graf č. 13: Oblast; Zdroj: Vlastní výzkum

Tabulka 20: Oblast

Oblast	Absolutní četnost	Relativní četnost [%]
Školství	89	70,1
Sociální	29	22,8
Zdravotnictví	9	7,1

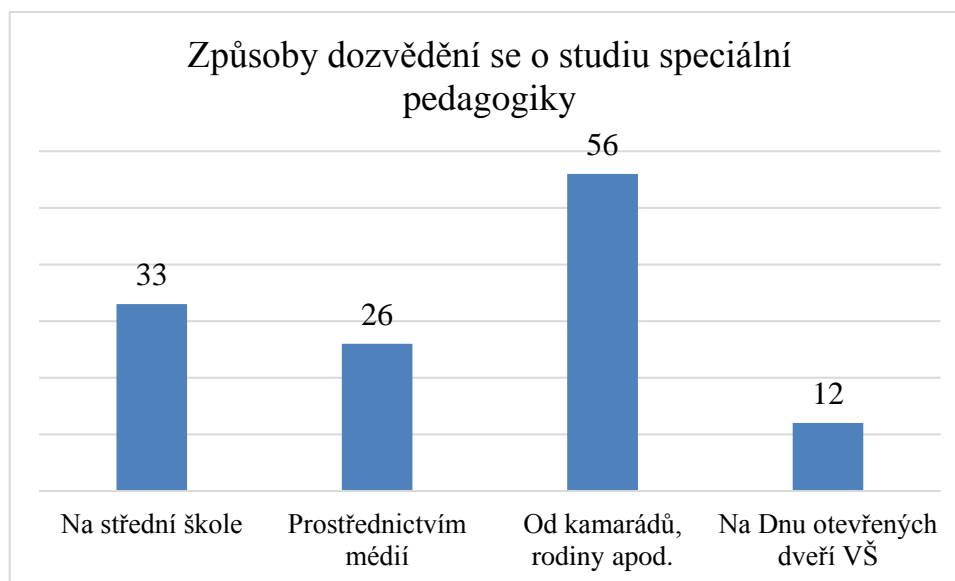
Zdroj: Vlastní výzkum

Otázka č. 16: Kde jste se dozvěděl/a o možnosti studovat speciální pedagogiku?

Tato otázka byla uzavřená, jejímž cílem bylo zjistit, jak se respondenti dozvěděli možnosti studovat speciální pedagogiku.

Z grafu č. 14 je zřejmé, že nejvíce, 56 respondentů (44,1 %), se o možnosti studovat speciální pedagogiku doslechlo od kamarádů, rodiny apod. Třicet tři (26,0 %) respondentů dostalo podnět o možnosti studia speciální pedagogiky na střední škole, dalších dvacet šest (20,5 %) respondentů prostřednictvím médií a nejméně, celkem dvanáct (9,4 %) respondentů, se o možnosti studovat dozvědělo Na dnu otevřených dveří, který pořádala vysoká škola.

N = 127

Graf č. 14: Způsoby dozvědění se o studiu, Zdroj: Vlastní výzkum

Otázka č. 17: Pokud Vaší prioritní volbou nebylo studovat speciální pedagogiku, jaký byl Váš vysněný obor?

Otevřená otázka, na kterou odpovídali jen respondenti, kteří uvedli, že speciální pedagogika byla obor druhé volby.

Sedmdesát tři (57,5 %) respondentů neodpovídalo, jelikož si vybralo svůj vysněný obor. Na otázku odpovědělo padesát čtyři lidí (42,5 %). Mezi nejčastějšími odpověďmi byla psychologie 13krát (24,1 %), dále 6krát bylo uvedeno učitelství pro 1. stupeň (11,1 %), učitelství MŠ, celkem 6krát (11,1 %). Všechny odpovědi jsou uvedeny v tab. 21.

N = 54

Tabulka 21: Vysněný obor

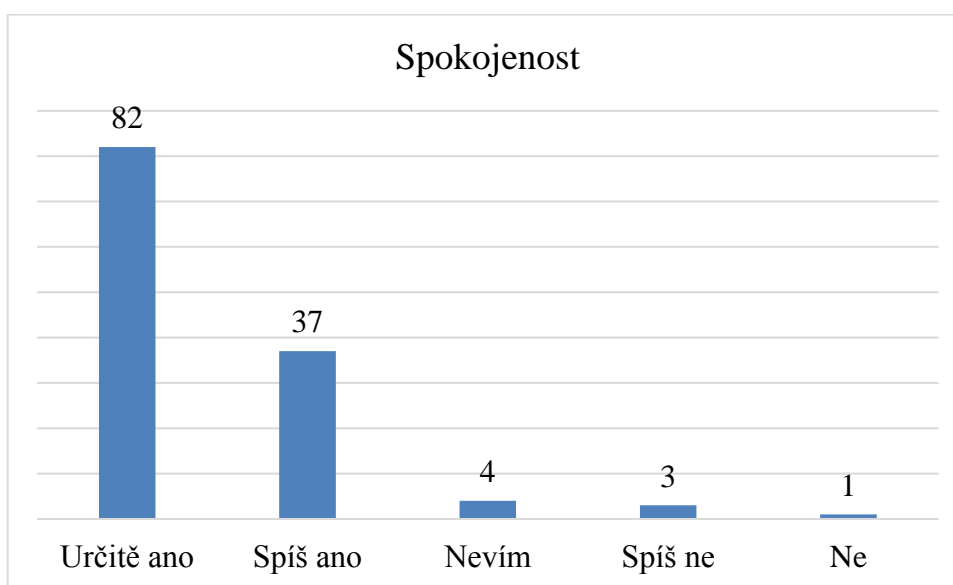
Vysněný obor	Absolutní četnost	Relativní četnost [%]
Učitelství 1. stupeň	6	11,1
Právo	3	5,6
Výtvarná výchova	2	3,7
Psychologie	13	24,1
Kosmetička	1	1,9
Bezpečností a strategická studia	1	1,9
Učitelství MŠ	6	11,1
Medicína	3	5,6
Předškolní a mimoškolní pedagogiku	3	5,6
Fyzioterapie	1	1,9
Překladatelství AJ	1	1,9
Zdravotnický záchranář	1	1,9
Muzikoterapie	1	1,9
Zdravotní sestra	2	3,7
Nikdy jsem neměla sny	2	3,7
Historie	2	3,7
Studium severských zemí nebo archivnictví	1	1,9
Práce u policie, problematika mládeže a drog	1	1,9
Scénáristka	1	1,9
Ekonomická sféra	1	1,9
Informatika	1	1,9
Fotograf	1	1,9

Zdroj: Vlastní zdroj

Otázka č. 18: Jste spokojen/a s rozhodnutím studovat speciální pedagogiku?

Jedná se o uzavřenou otázku, kde respondenti měli zhodnotit svoji spokojenost se studiem speciální pedagogiky. V grafu č. 15 je znázorněno, že celkem osmdesát dva respondentů (64,6 %) jsou určitě spokojeni se studiem, třicet sedm respondentů (29,1 %) spíše, čtyři respondenti (3,1 %) nevědí, tři respondenti (2,4 %) spíše spokojeni nejsou a jeden respondent (0,8 %) není spokojen.

N = 127

Graf č. 15: Spokojenost, Zdroj: Vlastní výzkum

7 Diskuze

Bakalářská práce se zabývala motivací studentů ke studiu speciální pedagogiky. Cílem této práce bylo zjistit, zda studenti 1. a 2. ročníku mají spíše vnitřní nebo vnější motivaci ke studiu, na což se autorka přímo tázala v dotazníku otázkou č. 6.

Z výsledků výzkumného šetření je zřejmé, že ve velké převaze odpovídaly na dotazníky ženy. Zde se nabízí otázka, zda muži byli více neochotní k vyplnění dotazníků nebo, zda je tento studijní program ke studiu příliš neláká. Podle Fárové (2005) může mužskou populaci ke studiu daného programu odradit nižší platové ohodnocení v budoucí profesi, které se příliš neztotožňuje s rolí živitele rodiny.

Dále z výsledků vyplývá, že průměrný věk studentů denního studia činí 20,9 let. Průměrný věk studentů kombinovaného a dálkového studia je 31,1 let. Vyšší věk studentů kombinovaného a dálkového studia může být podle autorky dán tím, že studenti jsou již zapojeni do běžného života a studiem si doplňují vzdělání. Podle Zemanové (2017), zájem studentů o vzdělávání klesá s přibývajícím věkem. Kombinovanou formou studia využívají nejvíce lidé ve věku od 25 do 34 let. Autorka si myslí, že v současné době již není vyšší věk uchazeče pro studium překázkou, domnívá se, že je daleko důležitější motivace studentů, která může v každé věkové kategorii být odlišná.

Do daného výzkumného šetření se v největším počtu zapojili studenti z UPOLu, nejmenší podíl v zapojení studentů má JCU. Odlišný počet studentů je dán tím, že na jednotlivých univerzitách studuje odlišný počet studentů. Např. na JCU byla v letošním školním roce (2019, 2020) otevřena jedna třída oboru. Zatímco na UPOLu byly ve stejném roce otevřeny ročníky daného oboru čtyři.

Na výzkumu se více podíleli studenti prvního ročníku, podle autorky je možné, že tito studenti měli větší příležitost se k dotazníku dostat, či jsou otevřenější pro vyplňování dotazníků než jejich starší kolegové, kteří mají vzhledem k vyššímu ročníku více studijních povinností.

Otázka, jejímž cílem bylo odhalit motivaci studentů, ukázala, že většina studentů má vnitřní motivaci ke studiu. Vnitřní motivace podle Murrayho vychází z nitra daného člověka bez ohledu na odměnu či trest. Podle autorky je velmi pravděpodobné, že pokud

student bude studovat pro vlastní potěšení, z vlastního přesvědčení, protože vidí ve své činnosti smysl, bude jednoho dne svou profesí vykonávat, jak nejlépe dovede a rád. Takto motivovaný speciální pedagog bude opravdovým přínosem pro lidi se speciálně vzdělávacími potřebami.

Na druhé straně jsou studenti, kteří odpověděli, že jejich motiv ke studiu je vnější. Nejvíce respondentů odpovědělo, že studují povinně kvůli doplnění kvalifikace, která je nutná k jejich profesi. Podle Slavíka (2012) je vnější motivace ovlivněna odměnou, trestem, prosbou, prestiží či donucením. Autorka si myslí, že pokud je studentova motivace vnější, je zde vyšší riziko, že svou budoucí profesí nebude vykonávat ze svého přesvědčení, ale např. z prestiže, kterou mu daná pracovní pozice může přinést.

Henkelová (2012) tvrdí, že vnitřní a vnější motivace se vzájemně podmiňují, obě motivace hrají roli v chování člověka. Vnitřně motivovaný člověk ani po čase nepotřebuje být motivován okolím. Naopak vnějšně motivovaný člověk potřebuje být častěji motivován, příkladem může být student, pro kterého je motivací obdiv rodičů a okolí, když uspěje u náročné zkoušky. Autorka zjistila, že tuto odpověď volili zejména studenti, kteří již léta působí v daném oboru, který nyní studují a s absolvovaným studiem si splní kvalifikační předpoklady pro výkon práce. V tomto případě je motivace vnější, jelikož je do studia donutilo okolí. Tito studenti nestudují z vlastního přesvědčení či k lásce k oboru.

Stěžejní z hlediska cíle práce, což bylo zjištění, zda studenti speciální pedagogiky mají spíše vnitřní nebo vnější motivaci ke studiu, byla otázka č. 6 v dotazníku, a to „Jaká je Vaše motivace ke studiu?“ Ačkoliv většina odpovědí studentů byla klasifikována jako vnitřní motivace (absolutní četnost 70 proti vnější motivaci – absolutní četnost 57), přesto testovací statistika s použitím χ^2 , jehož cílem je testovat shodu mezi očekávanými a pozorovanými frekvencemi, neprokázala statisticky signifikantní rozdíl v četnostech odpovědí klasifikovaných jako vnitřní a jako vnější motivace. Proto platí H_0 , není rozdíl mezi četnostmi vnitřní a vnější motivace ke studiu speciální pedagogiky.

Z výzkumné otázky č. 7 vyplývá, že studenti od studia očekávají zejména nové poznatky a zkušenosti. Podle Plhákové (2017) se jedná o vnitřní motivaci, jelikož se zaměřuje na daný objekt, z odpovědí respondentů vyplývá, že studenti mají zájem o obor a že se chtějí učit novým věcem. Autorka s tímto tvrzením souhlasí, jelikož je podle ní zájem

o obor klíčovým bodem pro úspěšné dokončení studia a pro to, aby studenti po absolvování jednou vykonávali svou profesi s chutí.

Otázka, která se zabývá střední školou respondentů, odhalila, že nejvíce respondentů má vystudované všeobecné gymnázium. Podle autorek Vališové a Kasíkové (2011) je gymnázium zejména příprava na budoucí studium na vysokých školách. Nevýhodou může být absence praxe pro ty, kteří pokračovat v dalším studium nechtějí nebo nemohou.

Dalším výsledkem výzkumu je, že nejvíce studentů přímo navazovalo studiem na střední školu, nejčastější pauzu při studiích mají studenti v rozmezí od jednoho roku do tří let. Zejména studenti kombinovaného a dálkového studia uvedli pauzu mezi studii vyšší. Podle autorky tyto odpovědi mohou být ovlivněny věkem studentů a jejich životní situací.

Z otázek, které se zabývají zkušenostmi studentů s lidmi s handicapem, vyplývá, že drtivá většina respondentů měla tyto zkušenosti již před zahájením studia. Z výsledků vyplývá, že nejvíce zkušeností studenti nasbírali v osobním životě. Autorka se domnívá, že tyto studenti mají ke studiu spíše vnitřní motivaci, jelikož díky svým zkušenostem se chtějí o dané problematice dozvědět více.

Nejvíce žádanou disciplínou speciální pedagogiky je pro dotazované studenty logopedie. Podle Lechty (2010) se logopedie zabývá narušenou komunikační schopností ve všech komunikačních oblastech u lidí všeho věku, zároveň její uplatnitelnost je rovnocenná s dalšími speciálně pedagogickými disciplínami. Autorka si myslí, že značný zájem o danou disciplínu může být dán tím, že se hodně studentů chce v budoucí profesi zaměřit na práci s dětmi, u kterých se logopedie využívá nejvíce. Podle Klenkové (2019) je logopedie u studentů velmi žádaná pro značnou uplatnitelnost v profesním životě, jelikož osob s narušenou komunikační schopností stále přibývá.

Z výsledků dále vyplývá, že se studenti po absolvování studia chtějí uplatit především na pozici speciálního pedagoga a na pozici vychovatele v oblasti školství. Jedná se o studovaný obor a podle autorky je tedy pochopitelné a správné, že tuto profesi chtějí studenti v budoucnu vykonávat.

O možnosti studovat speciální pedagogiku se mnozí studenti dozvěděli od kamarádů, rodiny apod. Nejméně respondentů se o možném studiu dozvědělo během dne otevřených dveří, který pořádala vysoká škola. Autorka je přesvědčena, že Dne otevřených dveří se účastní uchazeči, kteří o nabízeném oboru již vědí a jdou si ohlédnout prostředí školy a dozvědět se více o studiu na konkrétní škole.

Dále z výzkumného šetření vyplývá, že většina studentů studuje svůj vysněný obor. Studenti, kteří si zvolili obor druhé volby, měli původně v plánu studovat psychologii, učitelství pro 1. stupeň, učitelství pro MŠ nebo jiné obory, které jsou rozepsány v praktické části v tab. 21. Až na výjimky se jedná o obory, které úzce souvisejí se speciální pedagogikou. Např. učitelství pro 1. stupeň a učitelství pro MŠ jsou stejně jako speciální pedagogika pedagogický obor. Speciální pedagogika úzce souvisí i s psychologií, z níž čerpá poznatky o zákonitostech psychických jevů Slowík (2016). Podle Sováka (1980) můžeme speciální pedagogiku zařadit do humanitních věd, jelikož se zabývá člověkem. Speciální pedagogika je věda, která se opírá o poznatky z biologie člověka, medicíny, ale i ekonomie, práva, technických disciplín, kybernetiky, a informatiky.

Spokojenost studentů ve studiu se podle výzkumného šetření jeví vysoká. Pouze jeden student odpověděl, že není spokojen. Z odpovědí v dotazníku daného respondenta vyplývá, že student studuje pouze z povinnosti a že tedy jeho motivace ke studiu je vnější. Podle autorky je spokojenost studentů při studiu velmi důležitá, jelikož škola má ve studentech upevnit zájem o daný obor a připravit kvalitní speciální pedagogy, kteří jednoho dne budou svou práci vykonávat s chutí a rádi.

Výsledky výzkumu mohly být ovlivněny některými omezeními, kterými byla např. návratnost dotazníků, která nečinila 100 %, ale pouze 32,9 %. V daném výzkumu nebyl reprezentativní vzorek a šetření bylo prováděno pouze na třech univerzitách. Vzhledem ke zmíněným omezením v daného výzkumu není možné činit zobecnění, ale pouze sledovat určitý trend.

Výsledky výzkumu je možné využít pro práci se studenty středních škol z hlediska motivace k volbě vhodného studia a budoucího povolání v souladu s jejich vnitřní motivací.

8 Závěr

Tato bakalářská práce se zabývá motivací studentů ke studiu speciální pedagogiky.

Teoretická část se věnuje vymezení pojmu speciální pedagogiky, historii daného oboru a možnostmi studia speciální pedagogiky v České republice. Dále je v práci popsána motivace a motiv.

Praktickou část tvoří kvantitativní výzkumné šetření. Sběr dat byl prováděn formou anonymních dotazníků, na které odpovídali studenti z Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích, Univerzity Jana Amose Komenského a Univerzity Palackého v Olomouci. Výzkumný vzorek tvořilo celkem 127 respondentů z prvních a druhých ročníků studia oboru Speciální pedagogika na zmíněných univerzitách

Cílem této práce bylo zmapování motivace ke studiu u studentů 1. a 2. ročníku programu „Speciální pedagogika.“

Ačkoliv se v absolutních četnostech jeví rozdíl ve vnitřní motivaci ($N = 70$) oproti vnější motivaci ($N = 57$), při použití testovací statistiky – metody chí-kvadrát, která se používá pro testování významnosti rozdílu četností, nebyl prokázán statisticky významný rozdíl, a proto se potvrzuje H_0 , která konstatuje, že mezi četností vnitřní a vnější motivace není významný rozdíl.

Autorka si myslí, že by bylo zajímavé dané dotazníkové šetření realizovat i na dalších vysokých školách, které nabízejí daný studijní obor a porovnat, jak se liší vnitřní a vnější motivace u studentů napříč školami. Jelikož po přečtení a vyhodnocení výsledků všech dotazníků se autorce nejvíce vnitřně motivovaní činili studenti z UPOLu, naopak vnější motivaci ke studiu měli především studenti na UJAKu.

Informace z této bakalářské práce by mohly být přínosné pro absolventy středních škol, kterým by mohlo pomoci při rozhodování o volbě následného studia a budoucí profesi.

9 Seznam použitých informačních zdrojů

Tištěné zdroje:

BLATNÝ, M. *Psychologie osobnosti: hlavní témata, současné přístupy*. Praha: Grada, 2010. 304 s. ISBN 978-80-247-3434-7.

CAKIRPALOGLU, P. *Úvod do psychologie osobnosti*. Praha: Grada, 2012. 287 s. ISBN 978-80-247-4033-1.

GAWEL, A., BIESZCZAD, B. *Kategorie pojęciowe edukacji w przestrzeni interdyscyplinarnych interpretacji*. Krakow : Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego, 2011. 190 s. ISBN 978-83-233-8094-8.

HARTL, P., HARTLOVÁ H. *Velký psychologický slovník*. Praha: Portál, 2010. 797 s. ISBN 978-80-736-7686-5.

HEKELOVÁ, Z. *Manažerské znalosti a dovednosti pro sestry*. Praha: Grada, 2012. 128 s. ISBN 978-80-247-403-24.

HERZBERG, F. *Motivation to Work*. London: Routledge, 2017. 148 s. ISBN 978-13-515-0442-3.

JESENSKÝ, J. *Andragogika a gerontagogika handicapovaných*. Praha: Karolinum, 2000. 354 s. ISBN 80-7184-823-9.

KLENKOVÁ, J. *Logopedie: narušení komunikační schopnosti, logopedická prevence, logopedická intervence v ČR, příklady z praxe*. Praha: Grada, 2006. 228 s. ISBN 978-80-247-1110-2.

KOCUROVÁ, M. *Speciální pedagogika pro pomáhající profese*. Plzeň: Západočeská univerzita, 2004. 209 s. ISBN 80-7082-844-7.

KROUPOVÁ, K. *Slovník speciálněpedagogické terminologie: vybrané pojmy*. Praha: Grada, 2016. 328 s. ISBN 978-80-247-5264-8.

KUČERA, M. *Pud u Freuda*. Praha: Karolinum, 2017. 532 s. ISBN 978-80-246-3466-1.

- LACIOLI, A. *Pedagogia speciale in Europa: problematiche e stato della ricerca*. Milan: FrancoAngeli, 2007. 784 s. ISBN 978-88-464-9633-1.
- LECHTA, V. *Základy inkluzivní pedagogiky: Dítě s postižením, narušením a ohrožením ve škole*. Praha: Portál, 2007. 440 s. ISBN 978-80-736-7679-7.
- LONG, K. *Magic Motivation-From Stuck to Success in Days*. Cramerview: eBookIt, 2013. 90 s. ISBN 978-14-566-0533-5.
- PERVIN, L.A., *The Science of Personality*. Oxford University Press, 2003. 509 s. ISBN 978-01-951-5971-4
- PIPEKOVÁ, J. *Osoby s mentálním postižením ve světle současných edukativních trendů*. Brno: MSD, 2006. 206 s. ISBN 80-86633-40-3.
- PLHÁKOVÁ, A. *Učebnice obecné psychologie*. Praha: Academia, 2017. 472 s. ISBN 80-200-1387-3.
- POTMĚŠILOVÁ, P. *Sociální pedagogika v teorii a praxi*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2013. 159 s. ISBN 978-80-244-3831-3.
- PRŮCHA, J. *Moderní pedagogika*. Šestá, aktualizované a doplněné vydání. Praha: Portál, 2017. 483 s. ISBN 978-80-262-1228-7.
- RAYNER, S. *Managing Special and Inclusive Education*. London: Sage 2007. 232 s. ISBN 978-18-486-0756-9
- RENOTIÉROVÁ, M., LUDÍKOVÁ L. *Speciální pedagogika*. 4. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2006. 313 s. ISBN 80-244-1475-9.
- ŘÍČAN, P. *Psychologie osobnosti: obor v pohybu*. 6., rev. a dopl. vyd.,. Praha: Grada, 2010. 208 s. ISBN 978-80-247-3133-9.
- SLAVÍK, M. *Vysokoškolská pedagogika*. Praha: Grada, 2012. 253 s. ISBN 978-80-247-4054-6.
- SLOWÍK, J. *Speciální pedagogika*. Praha: Grada, 2007. 168 s. ISBN 978-80-247-1733-3.

SOVÁK, M. *Nárys speciální pedagogiky*. Praha: SPN, 1980. 231 s.

ŠVAŘÍČEK, R., ŠEĐOVÁ, K. *Kvalitativní výzkum v pedagogických vědách*. Praha: Portál, 2007. 384 s. ISBN 978-80-262-0644-6.

TRZOPEK, J. *Na tropach podmiotu: Między filozoficznymi a empirycznymi ujęciami podmiotu*. Krakow: Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego, 2013. 338 s. ISBN 978-83-233-8856-2.

VALENTA, M. *Přehled speciální pedagogiky: rámcové kompendium oboru*. Praha: Portál, 2014. 270 s. ISBN 978-80-262-0602-6.

VALENTA, M. *Slovník speciální pedagogiky*. Praha: Portál, 2015. 320 s. ISBN 978-80-262-0937-9.

VALIŠOVÁ, A. KASÍKOVÁ, H., BUREŠ, M. *Pedagogika pro učitele*. 2., rozš. a aktualiz. vyd. Praha: Grada, 2011. 456 s. ISBN 978-80-247-3357-9.

VÝROST, J., SLAMĚNÍK, I. *Sociální psychologie*. 2., přeprac. a rozš. vyd. Praha: Grada, 2008. 472 s. ISBN 978-80-247-1428-8.

WALKER, I. *Výzkumné metody a statistika*. Praha: Grada, 2013. 218 s. ISBN 978-80-247-3920-5.

ZELINKOVÁ, O. *Pedagogická diagnostika a individuální vzdělávací program: nástroje pro prevenci, nápravu a integraci*. Praha: Portál, 2001. 207 s. ISBN 80-7178-544-X.

ZORMANOVÁ, L. *Didaktika dospělých*. Praha: Grada, 2017. 224 s. ISBN 978-80-271-0051-4.

Elektronické zdroje:

EDUROUTE S.R.O. *Přehled škol*. Vysokeskoly.cz [online]. © EDUROUTE 2020 [cit. 2020-02-01]. Dostupné z <https://www.vysokeskoly.cz/prehled-skol>.

10 Seznam příloh

1. Ukázka dotazníku
2. Ukázka vyplněného dotazníku

Dotazník

Průzkum Motivace studentů speciální pedagogiky ke studiu

Milí studenti,

jmenuji se Jitka Strnadová a jsem studentkou Speciální pedagogiky na Jihočeské univerzitě v Českých Budějovicích.

Tímto Vás prosím o vyplnění krátkého dotazníku na téma Motivace studentů ke studiu speciální pedagogiky, který je součástí mé bakalářské práce. V dotazníku je celkem 18 otázek, které jsou buď otevřené, uzavřené nebo polouzavřené. U většině otázek je v nabídce několik odpovědí, zaškrtněte tu, která nejlépe vystihuje Váš názor. Na otázky, kde odpovědi uvedeny nejsou, napište vlastní odpověď. Dotazník je anonymní.

Pomocí dotazníku budu zjišťovat, proč se studenti prvních a druhých ročníků rozhodli právě pro speciální pedagogiku. Zda studují dobrovolně, z povinnosti či na přání rodičů. Získané informace by mohly být přínosné pro uchazeče či absolventy středních škol, kteří plánují ve studiu pokračovat na vysoké škole.

1. Jakého jste pohlaví?

- Žena
- Muž

2. Kolik je Vám let? _____

3. Na které škole studujete?

- JCU
- UJAK
- UPO

4. Jakou formu studia studujete?

- Denní
- Kombinovaná
- Dálková

5. Jaký studujete ročník?

- 1. ročník
- 2. ročník

6. Jaká je Vaše motivace ke studiu? _____

7. Jaké máte očekávání od studia speciální pedagogiky?

8. Jakou střední školu jste vystudoval/a?

9. Kolik let jste měla přestávku mezi střední školou a vysokou školou? _____

10. Měl/a jste před zahájením studia zkušenost s lidmi s handicapem?

- Ano, s osobami s mentálním postižením
- Ano, s osobami s tělesným postižením
- Ano, s osobami se zrakovým postižením
- Ano, s osobami se sluchovým postižením
- Neměl/a jsem žádnou zkušenost
- Jiná odpověď

11. Kde jste získal/a zkušenosti s lidmi s handicapem?

- V zaměstnání
- Na střední škole
- V osobním životě
- V dobrovolnictví
- Jiná odpověď

12. Jaké disciplíny speciální pedagogiky si chcete zvolit anebo máte zvolené?

- Somatopedie
- Psychopedie
- Logopedie
- Surdopedie
- Tyflogedie
- Etopedie
- Jiná odpověď

13. S kým chcete v budoucí profesi pracovat?

- S dětmi
- S mládeží
- S dospělými
- Se seniory
- Jiná

14. Jakou zvolíte profesi po absolvování studia?

- Speciálního pedagoga
- Sociálního pracovníka
- Asistenta pedagoga
- Vychovatele (ve školství)
- Vychovatele (ve vězeňství)
- Neplánuji pracovat v oboru
- Jiná

15. V jaké oblasti chcete pracovat po absolvování studia?

- Školství
- Sociální
- Zdravotnictví

16. Kde jste se dozvěděl/a o možnosti studovat speciální pedagogiku?

- Na střední škole
- Prostřednictvím médií
- Od kamarádů, rodiny apod.
- Na Dnu otevřených dveří VŠ

17. Pokud Vaší prioritní volbou nebylo studovat speciální pedagogiku, jaký byl Váš vysněný obor?

18. Jste spokojen/a s rozhodnutím studovat speciální pedagogiku?

- Určitě ano
- Spíš ano
- Nevím
- Spíš ne
- Ne

Děkuji za vyplnění.

Ukázka vyplněného dotazníku studentky z UJAKu.

Dotazník

Průzkum Motivace studentů speciální pedagogiky ke studiu

Milí studenti,

jmenuji se Jitka Strnadová a jsem studentkou Speciální pedagogiky na Jihočeské univerzitě v Českých Budějovicích.

Tímto Vás prosím o vyplnění krátkého dotazníku na téma Motivace studentů ke studiu speciální pedagogiky, který je součástí mé bakalářské práce. V dotazníku je celkem 18 otázek, které jsou buď otevřené, uzavřené nebo polouzavřené. U většiny otázek je v nabídce několik odpovědí, zaškrtněte tu, která nejlépe vystihuje Váš názor. Na otázky, kde odpovědi uvedeny nejsou, napište vlastní odpověď. Dotazník je anonymní.

Pomocí dotazníku budu zjišťovat, proč se studenti prvních a druhých ročníků rozhodli právě pro speciální pedagogiku. Zda studují dobrovolně, z povinnosti či na přání rodičů. Získané informace by mohly být přínosné pro uchazeče či absolventy středních škol, kteří plánují ve studiu pokračovat na vysoké škole.

1. Jakého jste pohlaví?

- Žena
 Muž

2. Kolik je Vám let? 38

3. Na které škole studujete?

- JCU
 UJAK
 UPO

4. Jakou formu studia studujete?

- Denní
 Kombinovaná
 Dálková

5. Jaký studujete ročník?

1. ročník
 2. ročník

6. Jaká je Vaše motivace ke studiu? rajíma! má

to byla má, ráda bych pracovala s dětmi

7. Jaké máte očekávání od studia speciální pedagogiky?

Dobrodružně. V této formě to je jen o studiu.

8. Jakou střední školu jste vystudoval/a?

Pedagogické lyceum

9. Kolik let jste měla přestávku mezi střední školou a vysokou školou? 18

10. Měl/a jste před zahájením studia zkušenost s lidmi s handicapem?

- Ano, s osobami s mentálním postižením
 Ano, s osobami s tělesným postižením
 Ano, s osobami se zrakovým postižením
 Ano, s osobami se sluchovým postižením
 Neměl/a jsem žádnou zkušenost
 Jiná odpověď

11. Kde jste získal/a zkušenosti s lidmi s handicapem?

- V zaměstnání
- Na střední škole
- V osobním životě
- V dobrovolnictví
- Jiná odpověď

12. Jaké disciplíny speciální pedagogiky si chcete zvolit anebo máte zvolené?

- Somatopedie
- Psychopedie
- Logopedie
- Surdopedie
- Tyflopédie
- Etopedie
- Jiná odpověď

13. S kým chcete v budoucí profesi pracovat?

- S dětmi
- S mládeží
- S dospělými
- Se seniory
- Jiná

14. Jakou zvolíte profesi po absolvování studia?

- Speciálního pedagoga
- Sociálního pracovníka
- Asistenta pedagoga
- Vychovatele (ve školství)
- Vychovatele (ve vězeňství)
- Neplánuji pracovat v oboru
- Jiná

15. V jaké oblasti chcete pracovat po absolvování studia?

- Školství
- Sociální
- Zdravotnictví

16. Kde jste se dozvěděl/a o možnosti studovat speciální pedagogiku?

- Na střední škole
- Prostřednictvím médií
- Od kamarádů, rodiny apod.
- Na Dnu otevřených dveří VŠ

17. Pokud Vaší prioritní volbou nebylo studovat speciální pedagogiku, jaký byl Váš vysněný obor?

učitelství pro první stupeň

18. Jste spokojen/a s rozhodnutím studovat speciální pedagogiku?

- Určitě ano
- Spíš ano
- Nevím
- Spíš ne
- Ne

Děkuji za vyplnění.